

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR SVENSKA VALLFÖRENINGEN – verksamhetsåret 1 juli 2019–30 juni 2020

Föreningens styrelse

Under verksamhetsåret 2019/2020 har styrelsen haft följande sammansättning:

Per Rudengren, Vik, Mellösa	ordförande
Åke Johansson, Lilla Hult, Färjestaden	v. ordförande
Nilla Nilsson-Linde, SLU, Uppsala	sekreterare
Lars Jakobsson, Blyberga, Lillkyrka	kassör
Maria Wahlquist, Lagestorp, Vallåkra	
Matilda Johansson, Göta, Skara	
Gunnar Liljebäck, Östra Stråkan, Överkalix	

Suppleanter:

Thomas Bengtsson, Ahleslöv, Rolfstorp
Rolf Spörndly, SLU, Uppsala
Kjell Sandahl, Vasen, Nye
Linda af Geijersstam, Kåtorp, Färjestaden
Sofia Kämpe, Skogaryd, Karlsborg
Kristina Sigfridsson, Hushållningssällskapet, Luleå

Adjungerad:

Jan Jansson, Dalstorp

Revisorer

Revisorer har varit Tobias Andersson, Veddige och Magnus Halling, Uppsala med Lars Ericson, Umeå och Gunnar Danielsson, Kosta som suppleanter.

Valberedning

Valberedningen har bestått av Göran Lindgren, Klässbol, sammankallande, Kjell Ivarsson, Stockholm, Thomas Karlberg, Söderköping och Emma Hjelm, Hörby.

Målsättning

Föreningen skall inspirera till en intensiv verksamhet på vallområdet inom ramen för de resurser som finns samt verka för utökade resurser. Verksamheten skall utgå från lantbrukarnas behov och gälla hela företaget. Samarbete mellan olika organisationer som arbetar inom

grovfodersektorn skall främjas. Föreningen skall främja forskning, försöksverksamhet och rådgivning.

Följande målsättningar skall vara vägledande för **styrelsens** arbete:

*** Sköta medlemsvården**

- Lokalföreningen är central för medlemsvårningen. Styrelsen skall stötta lokalföreningarna och kommunikationen dem emellan samt verka för bildandet av nya föreningar.
- Ökad kännedom om föreningens existens behövs för medlemsvårning.

*** Identifiera angelägna kunskapsluckor**

- Styrelsen skall identifiera och belysa problemområden som kan fokuseras vid t.ex. seminarier, års- och sommarmöten.
- Styrelsen skall verka för att vallföreningen får medverka vid prioriteringen av medel till forsknings- och försöksverksamhet på grovfoderområdet.

*** Förmedla kunskap**

- Styrelsen skall förmedla aktuell kunskap och erfarenheter från såväl forskningen som praktiken via t.ex. Svenska Vallbrev för att få fler kompetenta grovfoderproducenter.
- Styrelsen skall informera samhället, t.ex. politiker, om aktuella frågor med vallanknytning.
- Exempel på upplysningsverksamhet är annonsering av olika typer av utbildningar på grovfoderområdet.

Styrelsemöten

Styrelsen har under verksamhetsåret förutom årsmötet haft sju protokollförda sammanträden, varav tre telefonmöten. Till fysiska möten kallas regelmässigt samtliga suppleanter medan de till telefonmöten kallas vid behov.

Årsmötet

Svenska Vallföreningen höll sitt årsmöte i samband med ett seminarium 13 november 2019 på Ingelstadsgymnasiet i södra Småland (bil. 1) som samlade närmare 60 deltagare. Linda af Geijersstam har publicerat ett referat i Svenska Vallbrev 2019:7 (bil. 2).

Årsmötesbeslut

Vid Svenska Vallföreningens årsmöte nyvaldes Per Rudengren, Mellösa som ordförande på ett år då Anna Carlsson bett att få avgå. Lars Jakobsson och Maria Wahlquist omvaldes som ordinarie ledamöter på tre år. Matilda Johansson och Åke Johansson nyvaldes på två (fyllnadsval) respektive tre år som ordinarie ledamöter. Till suppleanter omvaldes Linda af Geijersstam på tre år samt nyvaldes Thomas Bengtsson på tre år samt Sofia Kämpe och Kristina Sigfridsson på två respektive ett år (fyllnadsval). Lars Ericson, Umeå och Hulda Wirsén Luleå hade avböjt omval.

Till ordinarie revisorer för räkenskapsåret 2019/2020 omvaldes Tobias Andersson, Veddige samt nyvaldes Magnus Halling, Uppsala med Lars Ericson, Umeå och Gunnar Danielsson,

Kosta som suppleanter. Till valberedning nyvaldes Göran Lindgren, Klässbol (sammankallande) och Emma Hjelm, Hörby samt omvaldes Kjell Ivarsson, Stockholm och Thomas Karlberg, Söderköping.

Föreningen redovisade ett överskott för verksamhetsåret 2018/2019 på 72 460 kr med ett eget kapital på 608 361 kr vid en balansomslutning på 1 284 253 kr. Budgeten för innevarande verksamhetsår fastställdes med ett underskott på 14 430 kr förutsatt bl.a. att 90 % av befintliga samt 70 % av nyvärvade medlemmar förblir medlemmar även under nästa verksamhetsår. Årsmötet beslutade att öka medlemsavgiften till 500 kr/år varav 100 kr går till lokalföreningen, såvida minst en aktivitet utöver aktivitet i samband med årsmötet redovisas, eller till lokal verksamhet i de län där vallförening inte finns. Styrelsens kostnadsersättningar hade setts över och årsmötet beslutade enligt valberedningens förslag.

Lokalföreningar

Svenska Vallföreningen har sammanlagt 16 lokalföreningar. Exempel på verksamheter initierade eller ordnade av lokalföreningarna är fält-, stall-, gårds- och betesmarksvandringar, maskindemonstrationer samt studieresor, t.ex. till Borgeby Fältdagar. Temadagar och tema- kvällar anordnas gällande t.ex. bete, stallgödsel, surgörning av flygödsel, markpackning, fasta körspår i vallen, kalkning, gödning, bevattning, dränering, insåningsteknik, arter, sorter och fröblandningar, ogräs, vallprognoser, foderanalyser, majs, ensilering, höberedning, förluster, vallfoder till häst och får, ökad grovfoderandel i foderstaten, ekonomi, skador av vildsvin, rovdjursstängsel, Grovfoderverktyget, Borgeby Fältdagar, demonstration av vallförsök, energieffektiva vallfoderkedjor, rapporter från studieresor och EU-projekt. Samarbeten sker ofta i arrangemangen, t.ex. med rådgivningsföretag, maskinföretag, företag som marknadsför frö och andra insatsvaror, LRF, SLU, naturbruksgymnasier, Studieförbundet Vuxenskolan, Greppa näringen eller Länsstyrelsen. Vallföreningen medverkar ibland också på utställningar eller konferenser. De innovativa vallbönder som identifierats inom EU-projektet Inno4Grass har medverkat på flera lokalföreningsträffar.

Föreningen bygger på engagerade medlemmar och lokalavdelningar runtom i Sverige. För att upprätthålla den aktivitet som medlemmarna kräver och öka medlemsantalet, verkar styrelsen för att ytterligare lokalföreningar bildas. Sedan några år arbetar Västsveriges Vallförening under andra former tillsammans med HS Väst i ett speciellt Vallgille. Under verksamhetsåret har Gävleborgs lokalförening åter aktiverats och årsmöte hölls i mars 2020. Arrangemanget av 2019 års sommarmöte genererade ett startkapital för kommande aktiviteter och det finns också ett vilande kapital att tillgå. Vidare har initiativ tagits för att nystarta en lokal vallförening i Jönköping. Dessvärre har covid-19-pandemin hittills satt stopp för själva lanseringen.

Medlemmar

Antalet betalande medlemmar vid bokslutsdagen 200630 var 1 585 jämfört med 1 775 190630. Den 13 oktober 2020 hade föreningen 1 646 medlemmar som betalat årsavgift från 1 januari jämfört med 1 787 den 10 oktober 2019 (bil. 3). Detta innebär en minskning med 141 medlemmar. Under året har en gallring skett i medlemsregistret så att personer som inte betalat medlemsavgift den senaste två åren strukits.

Antalet medlemmar vid årsskiftet utgör grunden för utbetalningarna till respektive aktiv lokalförening. Medlemsvärvningskampanjer för att hålla uppe medlemsantalet har uppdragits åt och genomförts av HIR Skåne i följande områden: Örebro, Västmanland, Gävleborg, Västernorrland, Norrbotten och Västerbotten. I bilagan redovisas antalet medlemmar i de olika lokalföreningarna, eller där sådana inte finns, antalet medlemmar i länet. Det är lämpligt att värva vart tredje år för att behålla antalet medlemmar. Styrelsen har verkat för ökat medlemsantal bl.a. genom aktiv spridning av värvningsbroschyren samt tidskriften Svenska Vallbrev. Medlemmar har också värvats i samband med olika sammankomster, t.ex. på kurser och mässor.

Följande lokalföreningar uppvisade verksamhet som berättigar till 100 kr per medlem under kalenderåret 2019: Uppland, Östergötland, Skåne, delvis Halland, Sjuhäradsbygden, Skaraborg, Värmland, Örebro, Gävleborg, Västerbotten samt Västsverige-HS tema Vall (avräknas vid kommande fakturering av medlemsavgift) (bil. 4). I områden utan lokalföreningar kan aktiviteter i Vallföreningens intresse stöddas med bidrag. Ej utbetalda medel avsedda för lokalföreningarna skall användas dels för att initiera lokala aktiviteter, dels för att arbeta på riksplanet med information, lobbying m.m. Under verksamhetsåret har ansökningar om aktivitetsbidrag inkommit från Sjuhäradsbygden och Östergötland vilka beviljats.

Ekonomi

Angående föreningens ekonomi hänvisas till verksamhetsårets resultat- och balansräkning. Bokföring och medlemsregister har under verksamhetsåret skötts av Rådgivarna Sjuhärad, Långhem. Telefontjänsten Free Conference Call har använts för föreningens telefonmöten. I och med Svenska Vallföreningens deltagande i EU-projektet Inno4Grass där ersättning måste gå ut som lön har föreningen registrerats som arbetsgivare hos Skatteverket och kan därmed betala ersättningar som lön till jämförlig kostnad för föreningen.

Verksamheten

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har två stiftelser med anknytning till vallodling. I Stiftelsen Svenska Vallföreningens fonder representeras Svenska Vallföreningen av Lars Jakobsson med Göran Lindgren som adjungerad 2019–2021. I övrigt är LRF, KSLA och SLU representerade med Frö- och Oljeväxtodlarna som adjungerade. I Stiftelsen Anders Elofsons fond representeras Svenska Vallföreningen av Lars Jakobsson och Göran Lindgren 2019–2020. I övrigt är Frö- och Oljeväxtodlarna och KSLA representerade med SLU och LRF som adjungerade. Medel kan sökas i februari. Avkastningen disponeras för främjande av fondernas syften i frågor om odling, utfodring, ekonomi eller teknik avseende betes-, vall- och fröodlingssektorn. Stöd ges dels till projekt ägnade att främja dessa områden, dels till resestipendier, främst för utrikes resor. Lars Jakobsson och Göran Lindgren rapporterar kontinuerligt till styrelsen om KSLA:s beslut.

KSLA delar fr.o.m. 2012 ut en belöning, Anders Elofsons medalj, till framträdande företrädare för forskning och försök, upplysning och information samt praktisk verksamhet inom områdena betes- och vallfrågor samt fröodling av vallväxter. Detta år belönades agronom och docent i växtodlingslära Anne-Maj Gustavsson, SLU, Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap, Umeå för sin forskning som sker med starkt fokus på kedjan från valletablering till konserverat foder för idisslare. Förutom att hon bedriver forskning och undervisning inom vallodling är hon också ordförande för ämneskommittén

vall och grovfoder inom SLU Fältforsk. Anne-Maj Gustavsson har noggrant studerat betydelsen av odlingsförhållanden och väderfaktorer för produktionen av och kvaliteten hos vallfoder till mjölkkor och i förlängningen för produktkvaliteten hos mejeriprodukter. Hon har undersökt kvävedynamiken i växter och hur växternas utveckling påverkar grödans kvalitet. I detta arbete har Anne-Maj kunnat påvisa hur samspelet mellan växt, odlingsmiljö och odlingsåtgärder påverkar både produktion och kvalitet hos vallfoder. Anne-Maj Gustavsson har en omfattande och värdefull bakgrund som konsulent, lärare och ansvarig för mer tillämpad forskning. Anne-Maj har förmedlat sina många forskningsresultat i ett stort antal internationella och svenska publikationer, i en rad konferensföredrag och inte minst i samtal med många verksamma jordbrukare.

Medlemmar ur styrelsen har under 2019 medverkat vid olika lokalföreningsarrangemang; Åke Johansson – Valletablering under torra förhållanden. Rolf Spörndly – Alternativa foderstater som kan bli aktuella när vädret ställer till problem med grovfoderskörden. Nilla Nilsson-Linde – Hur ska vi tänka när vi väljer gröda och vallfröblandning, hur ska de sås och skördas för bästa resultat?

En ny värvningsbroschyr har producerats under året (bil. 5).

Föreningen var utställare på Vallkonferens 2020 som gick av stapeln 2020-04-05 i Uppsala och intresserade 253 deltagare. Inte mindre än åtta styrelsemedlemmar deltog. Maria Wahlquist var monteransvarig där vallbrev samt faktablad och läroböcker från EU-projektet Inno4Grass delades ut utöver värvningsaktiviteter som genererade fem nya medlemmar.

Maria Wahlquist informerade om Svenska Vallföreningen på Alnarps Mjölkdag 191119 (Hållbar och klimatsmart mjölk) och på Alnarps Nötköttsdag 191205 (Hållbar svensk nötköttsproduktion). Maria Wahlquist deltog även i ett möte arrangerat av Hushållningssällskapet 191125 i Skåne angående betning av majs.

Per Rudengren har engagerat sig å Svenska Vallföreningens räkning i projektet *Kan "Lärkvallar" öka den biologiska mångfalden på mark där det produceras ensilage?* finansierat av Jordbruksverket. Försök kommer att genomföras i Kvismardalen.

Anna Carlsson har varit Svenska Vallföreningens representant i Jordbruksverkets referensgrupp för ekologiskt vallfrö.

Nilla Nilsson-Linde representerar EGF (European Grassland Federation) i EU-projektet SUPER-G:s (Sustainable Permanent Grassland Systems and Policies) External Advisory Panel, vilket innebär att det finns möjligheter att framföra synpunkter på projektets uppläggning, genomförande och resultatspridning.

Flera aktiviteter har ställts in med anledning av risken för ökad spridning av coronaviruset, t.ex. möte med branschrådet LRF:s Växtodlingsråd 200318. Medverkan på Brunnby lantbrukardagar 200701-02 planerades liksom ett sommarmöte på Österlen i Svenska Vallföreningens regi.

Beteskalendern

På en studieresa i samband med att Svenska Vallföreningens styrelse deltog i EGF 2007 i Gent, Belgien, uppkom idén att anpassa ett planerings- och utvärderingshjälpmedel för betesdrift som används av bl.a. belgiska lantbrukare till svenska förhållanden. Beteskalendern är en fältjournal där olika insatser och skötselåtgärder antecknas på ett överskådligt sätt. Anna Carlsson har tillsammans med Maria Wahlquist och Margareta Dahlberg utarbetat en svensk version med hjälp av finansiering från KSLA. Information om Beteskalendern finns på föreningens hemsida där man också kan beställa till självkostnadspris, www.svenskavall.se. Information om Beteskalendern har gått ut via Svenska Vallbrev och verktyget har även uppmärksammats vid olika utbildningar.

Sommarmötet

Svenska Vallföreningens sommarmöte arrangerades av Gävleborgs Vallförening den 25–26 juli 2019 och samlade ett 60-tal deltagare. Ett utförligt referat har skrivits av Lars Ericson och publicerats i Svenska Vallbrev 2019:5 (bil. 6) och en artikel har publicerats av Tidningen Husdjur 2019:8 av Lisbeth Karlsson (bil. 7).

Finansiering och prioritering av vallförsök

Föreningen har under året fortsatt att verka för en större förståelse för vallens ekonomiska betydelse för animalieproduktionen och behovet av resurser för forskning och utveckling. Ämneskommittéerna för vall- och grovfoder samt för vatten i Fältforsk (kontaktorgan mellan SLU och externa intressenter gällande fältforskning inom jordbruksområdet) anordnade under året ett gemensamt öppet seminarium i Linköping 191128 med fokus på dränering och bevattning. Nilla Nilsson-Linde och Linda af Geijerstam deltog.

Tidigare styrelseledamoten Lars Ericson ingår på enskilt mandat i SLF:s branschgrupp för livsmedel – animalier och i branschrådet för de nationella försöken. Detta råd ansvarar för att bedöma framtida behov, beredning och uppföljning av fältförsöksprogrammet. Branschrådets förslag utgör underlag för stiftelsens beslut. Information om alla SLF:s projekt finns i Projektbanken, www.lantbruksforskning.se.

Vallmästaren

Tidningarna Husdjur och Nötkött tillsammans med Svenska Vallföreningen, Gård & Djurhälsan, Sveriges lantbruksuniversitet och Växa Sverige har sedan ett antal år tillbaka genomfört en vallensilagetävling vid namn Vem blir årets vallmästare? Tävlingen instiftades 2002. I tävlingen efterlyses vallodlare som lyckats med att hålla en jämn och hög vallfoderkvalitet under flera år kombinerat med en lönsam mjölk- eller köttproduktion och ett intresse för vallodling. Svenska Vallföreningen representeras av Anna Carlsson medan Nilla Nilsson-Linde och Rolf Spörndly representerar SLU i juryn.

Årets Vallmästare 2020 JB Holstein, Hörby drivs av Bengt och Jeanette Sjöland tillsammans med barnen Andreas och Amanda. De fick ta emot priset på Vallkonferens 2020, Uppsala med följande motivering: ”Vallen är den självklara grunden i foderstaten hos Årets Vallmästare 2020. Med hjälp av noggrannhet och tydliga mål har gården under lång tid lyckats leverera jämn kvalitet över såväl skördar som år. Årets vallmästare visar stor

förståelse för kombinationen av gräs och majs i foderstaten, genom att satsa på ett vallfoder med höga värden av energi och protein”.

Inno4Grass

Inom EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horizon 2020, är brobyggandet mellan forskning och praktik ett genomgående tema. Mellan januari 2017 och december 2019 deltog Sverige i det tematiska nätverket Inno4Grass (Shared Innovation Space for Sustainable Productivity of Grasslands in Europe) inom utlysningen H2020-RUR-2016-2017, Rural Renaissance – Fostering innovation and business opportunities (CSA, Coordination and support action). Projektet beviljades sommaren 2016 med utmärkt betyg i utvärderingen. Det hade 20 parter från åtta länder (Tyskland, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Irland, Sverige, Polen och Italien) under ledning av Tyskland med en total budget på drygt 19,5 miljoner SEK. Från Sverige deltog två parter, SLU och Svenska Vallföreningen, vars budgetar landade på 962 900 respektive 695 900 SEK. Lars Jakobsson har haft huvudansvar för den ekonomiska redovisningen. Inno4Grass-medel har nyttjats till Svenska Vallföreningens verksamheter som relaterar till projektet.

För vallföreningens del innebar detta bl.a. möjligheter att bygga nätverk nationellt och internationellt, ta del av och förmedla goda idéer inom vallens produktion och utnyttjande, brobyggande mellan forskning och praktik, tillgång till andra länders rådgivning, få mycket gjort som inte annars skulle bli gjort, uppgraderad hemsida, internationella utbyten etc. Rent administrativt innebar projektet bl.a. anställning av viss för ändamålet lämpad personal samt experthjälp från bl.a. SLU:s Grant Office. Projektet presenterades på Vallkonferens 2020 av Nilla Nilsson-Linde (bil. 8).

Anna Carlsson och Nilla Nilsson-Linde har under verksamhetsåret arrangerat det sista projektmötet vilket genomfördes i Uppsala 191021–23 med 35 deltagare. Svenska Vallföreningen bidrog med ersättning till de två ekologiska lantbrukare som välkomnade deltagarna på ett studiebesök. Ett annat exempel på nätverksbyggande var att Anna Carlsson och Nilla Nilsson-Linde ordnade ett uppskattat program till lantbrukare, Rådde forskningsstation samt naturbeten på Kinnekulle i Halland och Västergötland 190703–06 för 11 kvinnliga lantbrukare från Nederländerna. En av de innovativa lantbrukarna i EU-projektet Inno4Grass, Martin Ivarsson, Stommen har medverkat på en kunskapsmessa på Lövåsa gård i Götene 191023 där han lett övningar i att uppskatta betesvallens avkastning okulärt och berättat om Inno4Grass-projektet. Dagen avslutade projektet Konkurrenskraftig mjölk inom EU-projektet EuroDairy.

Svenska Vallföreningen har i samarbete med SLU producerat enkla faktablad på svenska och engelska om de 20 innovativa vallbönderna och mer ingående beskrivningar av 10 bönders innovationer. Linda af Geijersstam och Margareta Dahlberg har varit anställda av föreningen för att intervjua innovativa vallbönder. Materialet nås på projekthemsidan www.inno4grass.eu och i valldatabasen www.encyclopediapratensis.eu där ytterligare 150 presentationer samt de totalt 85 fallstudierna finns från länderna i projektet. Många av lantbrukarna har medverkat i något/några av de 13 möten mellan praktik och forskning som har avverkats under projekttiden. Vidare har 13 videos spelats in med hjälp av Linda af Geijersstam, Lars Jakobsson, Lars Ericson, Nilla Nilsson-Linde och med redigering av Leif Johansson. Sveriges system med vallmästartävling har inspirerat projektet att initiera tävlingar i de åtta länderna och utse respektive lands vinnare. Alla vallmästare träffades på

en studieresa i norra Tyskland och hyllades sedan på en konferens i Hannover 190612. Händelsen rapporterades av Lisbeth Karlsson i Tidningen Husdjur. En lärobok, *Grassland use in Europe – a syllabus for young farmers*, samt tillhörande Power Point-presentationer har producerats inom projektet med hjälp av Eva och Rolf Spörndly. Boken finns tillgänglig både i tryckt form och digitalt på www.encyclopedia.pratensis.eu. Där finns även Power-Point-presentationer för respektive land fritt tillgängliga. Materialet kan användas i undervisning på olika nivåer men också som stöd vid studiebesök och utbyten.

EGF

Svenska Vallföreningen är medlem i European Grassland Federation, EGF, www.europeangrassland.org, vars uppgift är att skapa kontakt mellan de europeiska vallorganisationerna. EGF skall också ordna konferenser och symposier för att förbättra utbytet av vetenskaplig kunskap på vallområdet. Information om EGF:s konferenser och symposier sker fortlöpande till styrelsen samt via Svenska Vallbrev till alla medlemmar.

Uppdraget att representera norra Europa i det verkställande utskottet för EGF växlar mellan de nordiska länderna och Sverige efterträdde närmast Finland. Nilla Nilsson-Linde är vald för perioden 2016–2020 att representera norra Europa. EGF 2020 var planerat att gå av stapeln i juni 2020 i Helsingfors men fick skjutas fram till 2019-21 och genomföras som ett digitalt möte via verktyget ZOOM p.g.a. covid-19-pandemin. De närmaste åren kommer EGF-mötena att arrangeras av Tyskland (2019–21 on-line), Frankrike (slutet av juni 2022, Caen, Normandie), Litauen (2023) och Nederländerna (2024).

BGS

Svenska Vallföreningen är medlem i British Grassland Society, BGS. Den brittiska vallföreningen ger ut tidskrifterna *Grass and Forage Science* och *Grass Farmer*, samt tillhandahåller en omfattande publikationsservice även i övrigt. Konferenser, sommar- och vintermöten inom grovfoderområdet anordnas årligen. Svenska Vallföreningens sekreterare har förmedlat information om kommande aktiviteter till styrelsen. Information samt slutsatser av intresse för svensk vallodling publiceras i Svenska Vallbrev. Föreningen har en väl utvecklad hemsida, <http://www.britishgrassland.com>.

Svenska Vallbrev

Redaktionsgruppen har bestått av Gun Bernes, Umeå, Irène Persson, Örebro samt Nilla Nilsson-Linde. Två åttasidiga, ett sexsidigt och fyra fyrsidiga nummer av Svenska Vallbrev har utarbetats. Lantmännen Lantbruk, Olssons Frö samt Skånefrö AB har annonserat i de tre numren 2019. Skånefrö AB har annonserat i fyra nummer 2020 medan Svenska Foder har annonserat i nr 2–4, 2020. Vallbreven utkommer som momsbefriad posttidning med sekreteraren som ansvarig utgivare och de trycks på LH Tryck, Ulricehamn. Aktuella resultat från forskning och praktik redovisas och information om kommande eller genomförda aktiviteter förmedlas. De rikstäckande vallbreven kompletteras med lokala vallbrev i vissa områden.

Under verksamhetsåret har Lisbeth Larsson å Svenska Vallföreningens räkning uppdaterat och utvidgat det tidigare särtrycket *Vallens miljöfördelar* till särtrycket *Vall och betesdjur – för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och miljö* (bil. 9). Ett pressmeddelande ligger

på föreningens hemsida och har sänts till lantbrukspressen samt med stor framgång delats på sociala medier (bil. 10).

Hemsida

Svenska Vallföreningens hemsida har adressen www.svenskavall.se. Den innehåller värvningsbroschyrens innehåll, adresslista till lokalföreningar, kontaktpersoner och riksstyrelse, förteckning över rubrikerna i vallbreven, vallbrev äldre än ett år för ett antal år tillbaka, länk till kassören för medlemskap samt information om aktuella händelser nationellt och internationellt, t.ex. årsmöte, sommarmöte, lokala möten, vallmästartävling, Vallkonferens, EGF, Inno4Grass etc. Vidare finns information om när, var och hur man kan söka medel i vallodlingens intresse samt olika typer av remissyttranden från föreningen. Ett artikelarkiv finns med t.ex. rapporten från Vallseminariet om baljväxter 2001, om styrelsens studieresor till Storbritannien 2003, Belgien 2007, Österrike 2011 och om Vallfröseminariet 2004, Vallkonferens 2014, 2017 och 2020. Under 2018 har artiklar om torkan och dess konsekvenser publicerats med länkar till andra websidor och en enkät har lagts ut inom projektet Inno4Grass. Under 2019 har särtrycket *Vall och betesdjur – för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och miljö* marknadsförts på hemsidan.

Sociala medier

Svenska Vallföreningens har under verksamhetsåret arbetat vidare med Facebook samt startat Instagram-kontot [svenska_vallforeningen](#) under Matilda Johanssons ledning.

19 november 2020

Per Rudengren
Ordf.

Nilla Nilsson-Linde
Skr.

Åke Johansson
Vice ordf.

Lars Jakobsson
Kassör

Matilda Johansson

Gunnar Liljebäck

Maria Wahlquist

Årsmötesseminarium och årsmöte i Svenska Vallföreningen Onsdag 13 november 2019

Program

- 09.30 **Samling och kaffe**
- 10.00 **Välkomsthälsning och info om skolans verksamhet**
Jim Rudolffsson, rektor vid Ingelstadgymnasiet
- 10.15 **Efter glyfosatförbudet – hur bryter vi vallen bäst?**
Ogräs/teknikrådgivaren berättar om metoder för vallbrott. Angelägen kunskap, särskilt om vi inom några år får beslutet att glyfosat inte får användas.
Christer Johansson, Jordbruksverket
- 11.10 **Kväve i vall – hur vi ska gödsla och hur vi kan mäta kväve med N-sensor**
En av Sveriges ledande forskare på vall och gödsling om de senaste försöksresultaten och arbetet med teknik för precisionsgödsling.
Anne-Maj Gustavsson, SLU, Umeå
- 11.55 **Det bästa ur Inno4Grass-projektet**
Projektet där Svenska Vallföreningen och SLU tagit fram faktablad, filmer, ordnat möten m.m. går mot sitt slut. Detta har vi fått fram.
Nilla Nilsson-Linde, SLU och Anna Carlsson, Svenska Vallföreningen
- 12.15 **Lunch**
- 13.15 **Årsmöte – Svenska Vallföreningen**
- 14.05 **Grovfoderverktyget**
Godbitar och nyheter ur portalen grovfoderverktyget.se som drivs av HS KKB.
Torbjörn Henningsson, växtodlingsrådgivare Hushållningsällskapet
- 14.25 **Storskalig mjölkproduktion i småskalig landsbygd**
En av de lantbrukare som medverkat i Inno4Grass-projektet
Kjell Sandahl, Vasens lantbruk
- 14.45 **Gårdssamarbeten i praktiken**
Skoljordbruket drivs i ett samarbete med flera lantbrukare.
Magnus Carlman, mjölkföretagare, Ingelstad
- 15.10 Avslutning & kaffe

- Plats:** Ingelstadgymnasiet, Ingelstad
www.ingelstad.nu
- Hitta hit:** Skolan ligger i västra delen av Ingelstad som ligger längs väg 27, två mil söder om Växjö.
- Kostnad:** 300 kr för hela dagen inklusive förtäring.
- Anmälan:** **Senast torsdag 7 november** till Maria Wahlquist, tel: 076-771 42 44, e-post: vallquist@gmail.com
Uppge namn, mobilnummer och fakturaadress (vi fakturerar kostnaden).
- Information:** Anna Carlsson, Svenska Vallföreningen, tel: 070-970 12 06, e-post: carlsson@skogsgard.se
- Resersättning:** Svenska Vallföreningen står för resekostnaderna (billigaste färd sätt) för två styrelserepresentanter från lokal-föreningarna (eller kontaktperson där förening saknas).

Svenska Vallföreningen
<http://www.svenskavall.se/>

Mångsidigt årsmötesseminarium i Småland

Nära 60 personer kom till Ingelstadgymnasiet för årsmötesseminariet som handlade om allt från kvävegödsling och kvickrotsbekämpning till företagsutveckling och arbetskraftsrekrytering. Därtill presenterades intressanta faktabanker på nätet.

Kväve i vall – gödsling och kvävemätning med N-sensor

Anne-Maj Gustavsson, SLU, som forskar om vallkvalitet berättade om nya gödslingsförsök och ny teknologi i vallodlingen.

Anne-Majs kvävekunskap:

- Råproteinnehåll beräknas från innehåll av kväve (N).
- Hälften av totala råproteinet finns i rubisco – ett enzym som är nödvändigt för fotosyntesen.
- Vallarna får kväve via N-mineralisering från humus + nedfall + baljväxternas kvävefixering + mineralgödsel + stallgödsel.
- 10 ton flytgödsel = 21 kg direktverkande N varav 15 kg kvar efter förlust.
- 21 kg N är bundet på längre sikt.
- Mineralgödsel är luftkväve fixerat med hjälp av energitillförsel.
- Produktionsfunktion är en uträkning av vilken kvävegiva som är mest lönsam. Gödselkväve kostar 10 kr/kg, vall på rot värderas till 70 öre/kg ts.

Nu finns det nya kvävegödslingsförsök och vi har ett bättre underlag för gödsling vid längre växtsäsong, nya arter och sorter samt tidigare skördedatum än tidigare. I försök på Råde i Sjuhärads testades kvävenivåerna 0, 75, 150, 225 och 300 kg/ha i både gräsvall och blandvall. Resultaten ledde till följande råd:

- Ha klöver i vallblandningen för att få högre proteinhalt
- Kvävegödsling till blandvall är inte alltid lönsamt
- Kvävegödsel för att hålla klöverna på inte alltför hög nivå

Den tekniska utvecklingen bidrar till nya möjligheter för mätning och analys i vallodlingen. ”Det innovativa är att mäta mängd och kvalitet redan vid skörd”, säger Anne-Maj. Hon och hennes kollegor har visat att spektral mätning med N-sensor kan visa avkastning och råproteinhalt i växande gröda. Man kunde mäta med god precision: $\pm 12,6$ kg N/ha, ± 374 kg ts/ha och $\pm 2,5$ % råprotein.

Gårdssamarbeten i praktiken

Magnus Carlman driver tillsammans med två andra lantbrukare varsin egen gård och dessutom skoljordbruket vid Ingelstadgymnasiet. Det finns uppenbara fördelar med samarbete om odling och maskiner. Nästa steg är utökat samarbete inom djurhållningen, men här har man mer att ta hänsyn till, t.ex. smittorisker. Arbetskraft är en av lantbrukets viktigaste frågor och kontakten med skolan och praktikelever är en betydelsefull rekryteringsväg. Omvänt kan Magnus och kollegorna bidra till intresse för att jobba i lantbruket. ”I lantbruket kan ni vara säkra på att få ett jobb och tjäna pengar”, säger Magnus.

Storskalig produktion i småskalig landsbygd

Kjell Sandahl på Vasens lantbruk är en av 20 lantbrukare som berättat om sina lösningar i Inno4Grass-projektet. Att anpassa sig till sin bygd är utmaningen för att kunna expandera. Kjell har ett riktigt starkt kointresse. Att hjälpa människor in på arbetsmarknaden är en annan stark drivkraft. Han utökar arealen med framförallt ny betesmark och breddar gårdens verksamhet med olika hantverkar- och entreprenadjobb. En viktig del i produktionen är att kunna hantera avstånd och brukandet av mulljordar. Här är gödseltransport med lastbil och spridning med matarslang viktigt.

Det bästa ur Inno4Grass-projektet

”Åtta länder har under snart tre år samarbetat i ett EU-projekt där bönder, rådgivare och forskare är med”, berättade Nilla Nilsson-Linde, SLU. Matnyttigt material finns att hitta på www.inno4grass.eu och på den större portalen www.encyklopediapratensis.eu. Här finns bl.a.

- Faktablad om innovationer som lantbrukare gjort
- Korta filmer om dessa lantbrukare
- Utbildningsmaterial om vall och bete
- Lista med verktyg till hjälp för beslut

Grovfoderverktyget – godbitar och nyheter

Torbjörn Henningson är växtodlingsrådgivare i Kronoberg och ansvarig för Grovfoderverktyget. Verktyget har en faktabank samt räkneverktyg i excel och man har 3 700 besök per månad. Modulen ”Rådgivaren” innehåller fakta. ”Biblioteket” har t.ex. Arvensisartiklar och information om vallfoderblandningar. ”Grovfoderkalendern” informerar om aktiviteter i branschen. ”Grovfoderkalkylen” ger snabbt en grundkalkyl som man kan justera för att räkna ut grovfodrets kostnad. ”Räknehjälpen” innehåller excelfiler som räknar på olika frågor. Torbjörn visade ett exempel där man kan räkna ut transport- och spridningskostnad för gödsel. Mer information finns på www.grovfoderverktyget.se.

Efter glyfosatförbudet – hur bryter vi vallen bäst?

”Mekaniskt vallbrott kräver mer tid och mer diesel än kemisk ogräsbekämpning”, menade Christer Johansson, tekniskrådgivare på Jordbruksverket. Det är ändå fullt möjligt att få ett bra resultat. Bränsleförbrukning i liter per utträtt arbete är det man måste mäta. Christer gick igenom ett antal olika redskap:

- Plogen är förstahandsval och den ska ha förplog. Det är en dyr och tidskrävande bearbetning, men man kan spara kostnader med ett grundare djup.
- Tungt tallriksredskap gör ett bra jobb men nackdelarna är liten kapacitet, stenkänslighet och att det ger en ojämn yta.
- Tallrikskultivator har bättre kapacitet än plog. Stora tallrikar är bäst.
- Kultivator med fjädrande pinnar håller sig ren men flera körningar krävs. Mindre effektbehov än plog.
- En multikultivator med både diskar och pinnar sonderdelar vallen tillräckligt i en körning, men har ett stort kraftbehov.
- Fräs är effektivt men dyrt och stenkänsligt.
- Kvickrotskultivator skär rent på en överfart och lägger rotogräs på ytan. Den fungerar dock sämre i fuktiga förhållanden och har liten kapacitet.

Det finns enstaka försök där mekaniskt vallbrott jämförs med glyfosatavdödad vall. Stubbearbetning och plöjning var där den bästa metoden då glyfosat bara gav ett obetydligt bättre resultat.

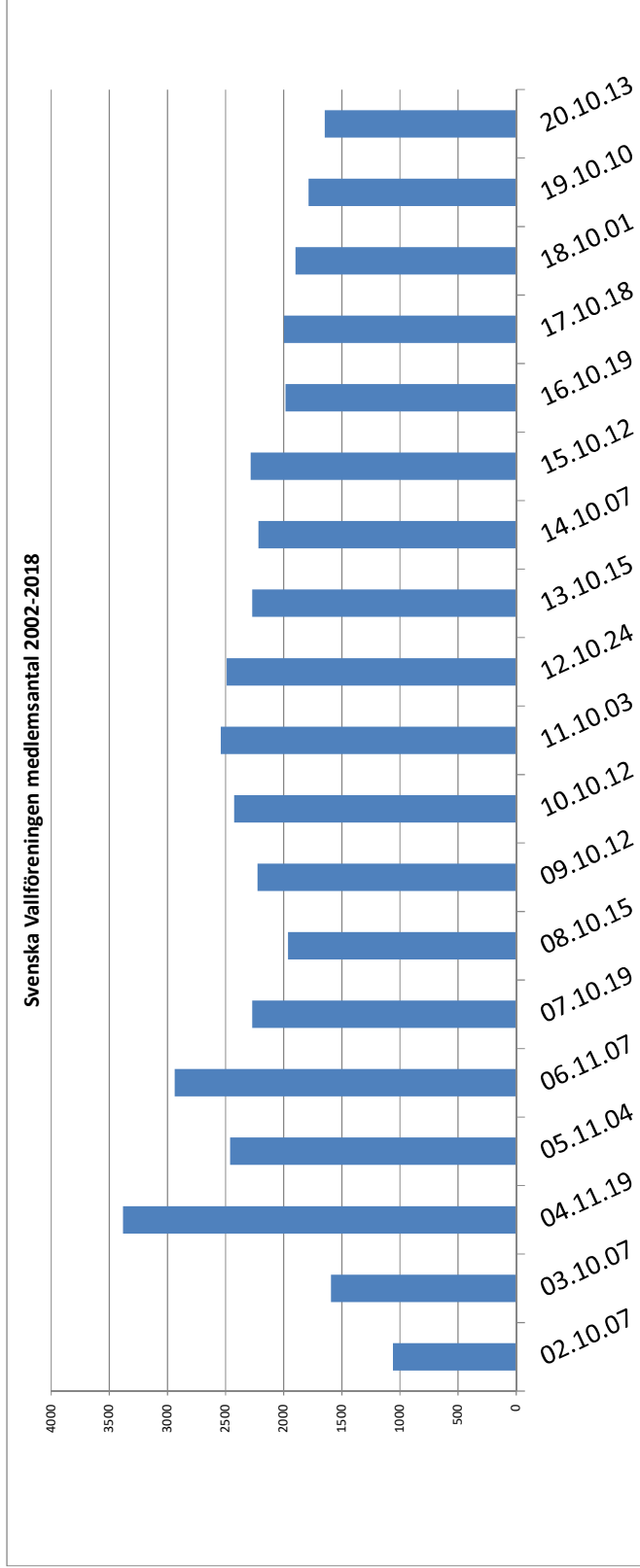
Linda af Geijersstam, Jordbruksverket, Kalmar, tel: 072-973 56 13, linda.afgeijersstam@jordbruksverket.se

ANTAL BETALANDE MEDLEMMAR I SVENSKA VALLFÖRENINGEN

Lokalavd. eller län	Vårval																			
	Bet.02	Bet.03	Bet.04	Bet.05	Bet.06	Bet.07	Bet.08	Bet.09	Bet.10	Bet.11	Bet.12	Bet.13	Bet.14	Bet.15	Bet.16	Bet.17	Bet.18	Bet.19	Bet.20	
Skåne	127	118	780	464	371	325	281	244	218	470	306	262	327	262	241	284	247	227	205	
Uppland	104	95	260	179	167	146	140	124	232	169	256	211	190	205	188	171	172	173	148	
Skaraborg	77	204	307	187	161	141	128	251	185	151	184	152	135	179	152	146	139	138	117	
Halland	104	280	211	178	164	151	133	207	161	141	180	152	139	162	138	128	155	131	117	
Östergötland	52	207	273	174	149	132	115	177	140	116	156	138	120	154	131	94	138	121	105	
Värmland	59	66	191	129	113	95	89	151	106	91	154	127	106	134	116	109	101	96	87	
Sjuhärad	78	70	213	151	131	120	109	156	136	119	142	126	107	130	114	107	104	95	89	
Jönköping	37	32	243	153	116	96	86	71	307	174	126	141	117	96	94	133	109	96	91	
Västsvenska	64	191	133	110	104	93	122	114	76	107	100	95	104	68	65	61	55	54	61	
Västerbotten	7	7	7	4	137	91	79	73	70	60	98	85	65	108	88	78	74	90	83	
Örebro	49	42	133	96	85	73	65	156	103	78	97	85	77	96	80	66	65	61	58	
Götaland	16	16	12	156	74	63	51	41	38	134	85	70	148	91	77	80	70	66	52	
Sörmland	34	32	31	91	60	48	42	36	32	103	82	66	104	80	65	61	69	64	62	
Gävleborg	51	41	38	31	166	104	75	59	48	137	79	74	74	93	70	61	52	50	49	
Dalarna	45	39	34	29	158	101	79	64	55	124	69	84	74	72	59	63	57	54	45	
Jämtland	31	32	30	26	120	83	66	52	42	73	64	51	66	53	49	48	45	41	40	
Västmanland	36	32	121	81	63	54	47	41	36	35	57	48	37	62	49	42	38	45	41	
Västernorrland	11	7	7	5	135	75	48	38	31	23	54	47	33	51	44	33	26	26	48	
Södra Kalmar	7	8	206	111	77	55	45	37	104	68	44	87	63	56	50	78	65	57	51	
Tjustbygden	32	37	116	75	57	51	44	36	74	50	43	34	30	24	22	29	24	21	20	
Norrboten	23	22	20	17	60	36	27	24	25	23	42	37	34	49	35	25	20	21	26	
Kronoberg	10	10	9	8	156	85	62	43	97	48	39	58	40	32	30	54	42	33	30	
Blekinge	7	6	6	5	114	53	31	29	111	49	33	40	29	28	29	48	31	27	21	
RIKET	1061	1594	3381	2460	2938	2271	1964	2224	2427	2543	2490	2270	2219	2285	1986	1989	1898	1787	1646	

Betalande per 30 juni

	Bet.13	Bet.14	Bet.15	Bet.16	Bet.17	Bet.18	Bet.19	Bet.20
13.06.30	262	324	260	247	280	240	226	200
209	184	196	197	167	167	169	170	148
149	133	173	158	144	139	136	136	116
151	138	161	139	124	151	131	131	114
137	119	142	151	87	137	120	120	104
126	106	134	118	107	101	95	95	87
126	107	128	117	105	103	95	95	89
139	117	91	92	129	109	95	89	89
100	112	64	74	67	55	55	55	61
83	65	107	93	75	74	88	82	82
84	74	96	81	65	65	65	59	54
70	146	92	76	74	69	69	66	51
66	102	81	65	46	68	64	64	58
64	74	83	89	60	51	50	50	49
60	74	72	59	51	57	54	54	45
50	63	53	49	43	43	41	40	40
47	37	61	50	41	38	45	40	40
47	33	29	66	33	26	26	24	24
86	63	57	47	76	64	57	51	51
34	30	21	26	29	23	21	20	20
37	34	29	56	25	20	21	18	18
57	40	32	30	54	39	33	24	24
38	29	28	28	47	30	27	21	21
2222	2204	2190	2108	1929	1871	1775	1585	1585

<i>Lokalförening</i>	<i>Aktiviteter</i>	<i>Kommentarer</i>
Uppland	<ul style="list-style-type: none"> • Vallkväll 190305 på Jällaskolan, Uppsala. Får hästar diarré av hösilage? Vad innebär god/dålig hygienisk kvalitet i vallfoder för hästar? Katrin Lindroth, doktorand, SLU och Cecilia Müller, universitetslektor, SLU; nya rön från ett svensk-norskt forskningsprojekt om mag-tarmhälsa hos häst och eventuella samband med typen av vallfoder och dess hygieniska kvalitet. • Årsmöte 190402, SLU, Uppsala. • Studiebesök 190807 på Geddeholm utanför Västerås. En mjölkproducent i Mälardalen som bevattnar vallarna visar upp sin bevattningsutrustning och berättar om sin vallstrategi. • Vallkväll 191202 på SLU, Ultuna. Thomas Kätterer, professor SLU; Kolinlagring i jordbruksmark. En väldigt aktuell fråga som påverkar såväl kommande EU-stöd som hur bördig jorden är. 	
Södermanland	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Östergötland	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 190215 på Vreta Kluster. Margareta Dahlberg och Louice Lejon; Torkan som varit och olika åtgärder för att minska effekterna av denna. • Fälträff 190514 hos Per Wendler på Juby Källgård. Diskussion om allt från fyllnads-sådder till slaktpriser. 	Ca 60 personer. Samarrangemang med Hushållningssällskapet Östergötland, Gård- och Djurhälsan och HK Scan. Kvällen avslutades med hamburgargrillning där HK Scan stod för köttet och vallföreningen för övriga tillbehör.
Tjustbygden	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----

<p>Skåne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 190306 på Segragymnasiet i Östra Ljungby. Aktuellt inom vall med fokus på möjligheter att utnyttja odlingssäsongen med grönfoder och bete året runt samt uppföljning av surgörningsteknik med visning av den använda utrustningen på gödseltunnan. Karl-Oscar Andersson, Scandinavian Seed; Aktuellt och kommande vallsortiment. Birgitta Gunnarsson, HIR Skåne; Mellangrödor som grovfoder, resultat från demoodlingar i Skepparslöv samt foderstat i vinter. Bröderna Göranssons Maskinstation; Surgörning av gödsel samt demonstration av utrustning och teknik. Jens Fjelkner, Sjövängens jordbruks AB, Rinkaby; Bete 365 dagar, angusbesättning med flexibel betesstrategi. • Förfältvandring i vall på Borgeby fältdagars demofält, Valltorget 190507. Representanter från fröfirmorna; Per-Anders Andersson, Lantmännens Odlingrådgivning, Oskar Gustavsson, Scandinavian Seed, Åsa Cederström, Skånefrö; aktuellt odlingsmaterial, Mats Håkansson, HIR Skåne; vad händer på Borgeby Fältdagar? Ingemar Gruvaeus, Yara AB, Kväveanpassning i vall. • Majsdag 190905 på Hellegården, Skepparslöv. Gruppvisning av försöken. Sortföreträdare presenterar sorter; L6-703 Sortförsök ensilagemajs, Magnus Nilsson HS Skåne; minskad fosfortillförsel (EIP-projekt). Mårten Hetta, SLU; modeller och teknik för att skatta majsens mognad. Cissi Bjerström, Skånesemin; rådgivarens syn på majs i foderstaten. Linda af Geijersstam och Louise Aldén, Jordbruksverket; växtsjukdomar i majs. 	<p>25 medlemmar och kursen med sistaårselever på naturbruksgymnasiet.</p> <p>Under kvällen bjöds det på fika och grillat.</p> <p>Samarrangemang mellan Hus-hållningssällskapet i Kristianstad, Partnerskap Alnarp, Skånesemin och Skånska Vallföreningen. Avslutning med lunch från Degeberga Slakteriprodukter.</p>
---------------------	--	--

Sjuhäradsbygden	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte med föredrag 190320 på Gäsene mejeri i Ljung. John Jakobsson, Konsil Scandinavia AB; Den praktiska hanteringen av ensileringsmedel. • Fältvandring 190515 på Silarps gård utanför Dalum. På gården bedrivs mjölkproduktion med ca 150 kor och växtodling på ca 170 ha med vall, grönfoder, höstsäd samt odling av maltkorn och grynhavre. Förutom rundvandring i vall och spannmålsodling diskuterades ensileringssteknik, tillsatsmedel samt gödslingsstrategier i vall. Förutom rådgivare från Rådgivarna i Sjuhärad deltog Elisabet Nadeau från Hushållningssällskapet Sjuhärad och SLU. • Fältvandring 190516 på Rådde, Länghem. Deltagarna fick se och höra om det nybyggda dikostallet på Rådde gård. Fältvandringen med fokus på ekologiska vallar och spannmål öppnade upp för diskussion kring gödslingsstrategier och andra odlingsåtgärder. • Lusernkväll 190904 på Rådde Gård. Olof Jansson, Kårtorp Säteri i Götene; flera års erfarenhet av lusernodling, Ola Hallin, försöksledare på Hushållningssällskapet i Sjuhärad; visade och berättade om lusernförsök på Rådde samt Elisabet Nadeau; ensilering och fodervärde. 	<p>Ostprovning där Gäsene mejeris olika hårdostar provsmakades. 12 personer deltog.</p> <p>Samarrangemang med Rådgivarna i Sjuhärad, Hushållningssällskapet i Sjuhärad och Gröna Möten. Träffen hade 37 deltagare.</p> <p>Samarrangemang med Rådgivarna i Sjuhärad, Hushållningssällskapet i Sjuhärad och Gröna Möten. Träffen hade ca 18 deltagare.</p> <p>Samarrangemang med Rådgivarna i Sjuhärad, Hushållningssällskapet i Sjuhärad och Gröna Möten. Träffen hade ca 20 deltagare.</p>
Skaraborg	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte och vallseminarium 190319. Åke Johansson, Färjestaden; valletablering under torra förhållanden. • Vallträff 190619 på Kårtorps Säteri, Götene; Valletablering med skilda tekniker. Väderstad och Lantmännen medverkade och pratade om teknisk utrustning och valletablering. • Installeringsträff 191007 på Uddetorps Naturbruksgymnasium. Uddetorp har under året sått in vall med olika metoder och i olika skyddsgrödor tillsammans med elever. Genomgång av resultat och fältvandring. 	<p>Ett 15-tal medlemmar deltog.</p> <p>Ett 25-tal deltagare. Ett lyckat arrangemang.</p> <p>Ca 15 deltagare. Ett lyckat arrangemang.</p>

Halland	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte i Dagsås församlingshem med vallvandring 190425 på Snickars gård. Resultat av de hjälpinsådder som gjordes i nyanlagda och gamla vallar under hösten 2018 i de vallar som såg svaga ut efter torkan under sommaren 2018. Insådderna hade gjorts dels med en Vredo (som demonstredes), dels med vanlig såmaskin. 	<p>13 deltagare på årsmötet och 16 deltagare på vallvandringen.</p> <p>Vallvandring gällande eftergrödor hade planerats men fick avblåsas p.g.a. för få anmälda deltagare.</p>
Västsverige – HS Väst Tema Vall	<ul style="list-style-type: none"> • Vallträff 190320. Torben Spanggaard Frandsen, SEGES i Danmark; vad kan vi lära av dansk grovfoderproduktion? • Studieresa till Borgeby fältdagar. • HIR- och Tema-kväll 191203. Julbord och gemensamma föredrag innan ämnesvis uppdelning. Nyare försöksresultat redovisades och diskuterades. Årets erfarenheter i vallodlingen diskuterades också livligt. Appen som analyserar klöverandel rönt stort intresse. 	<p>Ett mycket bra arrangemang, som kom till tack vare kontakter i Norge. 12 personer deltog. Vallföreningen i Västergötlands medlemmar var inbjudna, men tyvärr vågade sig inga över ”gränsen”.</p> <p>Tema Vallmedlemmar åker gratis med bussen och i samband med det bjuds resenärerna på entré till mässan och middag på vägen hem. Demorutorna i vall blir mer och mer besökta av våra medlemmar, både bussåkande och enskilda resenärer till Borgeby.</p> <p>15 personer deltog i vallpasset. Stort engagemang bland de närvarande.</p>
Värmland	<ul style="list-style-type: none"> • Lantdag med tema bete 190312. Mjolkproducent Bengt Engdahl, Mariestad; betesdrift med bl.a. bevattning. Veterinär och Årets nötköttsföretagare Till Pevek, Till Vet AB / Maxstad Simmental, Karlstad. Fårproducent Roland Höckert, Lidköping; vallfröodling. Scandinavian Seed; vallfrö till betesvall. Lantmännen; gödsling 	<p>Samarbete med Lilleruds Naturbruksgymnasium. Träffen hölls i skolans verkstad med mycket intressanta föredrag. Elever med inriktning lantbruk och ca 10 lantbrukare deltog. Det kom upp ett flertal intressanta frågeställningar och diskussioner.</p>

Värmland (forts.)	<ul style="list-style-type: none"> • Vallträff 190920: Säkra grovfodertillgången på ekogårdar. Träffen hölls dels på sal på Kils golfrestaurang, dels i fält hos Henrik Karlsson på Sörby, Kil. Nilla Nilsdotter-Linde, SLU, Charlotte Åkerlind, Råby Konsult och Anna Hultgren, Hushållningssällskapet Västra; Rätt foder till rätt djurgrupp, hur man ska tänka vid val av gröda och vallfröblandning samt tolkning av foderanalyser. I fält tittade vi på art-sammansättning och diskuterade aktuella odlingsfrågor. 	<p>Samarbete med Hushållningssällskapet. Det var en uppskattad träff med 22 deltagare.</p>
Örebro	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte för verksamhetsåren 2017 och 2018 samt föreläsning 190404: Mia Lindkvist (rådgivare lantbruksdjur, Mias lantbruksrådgivning) och Henrik Nätterlund (växtodlingsrådgivare, HS Konsult AB); Vallfoder av rätt kvalitet till rätt djur. Föreläsningen handlade om hur viktigt det är med ett bra grovfoder för att få en lyckad nötköttsproduktion. Det gäller att planera växtodlingen för att få önskad foderkvalitet och att ge rätt foder till rätt djur under stallperioden. Under föreläsningen togs följande ämnen upp: planering av vallodlingen, olika vallgrödor passar på olika jordar, när det är tid att bryta vallen, komplettera med helsäd, vilka djur bör få vilket foder, ekologiskt eller konventionellt etc. Lantbrukaren Fredrik Leijonhufvud på Göksholms gård berättade om hur de arbetar på sin gård med vallfoder och utfodring. • Vallfältvandring 190715 hos Torbjörn och Stefan Eriksson på Gymninge Gård utanför Örebro. Inblick i gårdens verksamhet med vallodling och betesdrift runt Tysslingesjön (inkl. dess betesdrift på strandängar) och sedan diskuterades årets vallskördar och dess näringsresultat m.m. Gården är med i föreningen Naturbeteskött. 	<p>Föreläsningen som var kostnadsfri finansierades via Landsbygdsprogrammet. Intressant och trevlig föreläsning med ca 26 deltagare. Årsmötet hade 8 deltagare. Örebro Läns Vallförening bjöd på fika i samband med årsmötet.</p> <p>Intressant och trevlig fältvandring med 18 deltagare. Samarrangemang mellan Örebro Läns Vallförening samt Torbjörn och Stefan Eriksson, Gymninge Gård/Naturbeteskött. Deltagarna bjöds på hamburgare m.m.</p>
Västmanland	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	<p>-----</p>
Dalarna	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	<p>-----</p>

Gävleborg	<ul style="list-style-type: none"> • Svenska Vallföreningens sommarmöte 190725–26 i Bollnästrakten. Studiebesök på Perers lantbruk, Jon-Jons lantbruk och Brattbacka gård i Rengsjö. Visning av hur andraskörd packas i korv. Föreläsningar på Scandic i Bollnäs; Vallens gård; Logistik i vallskörden, Dataväxt; Logmaster; RISE; projektredovisning om att byta mark för bättre logistik; Swedish Agro Machinery; Greppa näringen, Inno4Grass. Studiebesök på Vallens gård i Färila. • Interim-årsmöte 191212 på Nytorpsskolan för att starta upp den sedan några år vilande vallföreningen i Gävleborg. En interimstyrelse valdes och har under vintern 2019-2020 haft sex protokollförda styrelsemöten med årsmöte 200324. 	45–50 deltagare. Mycket lyckat arrangemang och en stimulans att återuppväcka Gävleborgs Vallförening. Lunch intogs på Växbo Krog dag 1 och Scandic dag 2. På kvällen tur med ångbåten Warpen med skärgårdsbuffé. Intressanta studiebesök och givande diskussioner. Vädret var med oss!
Jämtland, Härjedalen	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Västerbotten	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmötet och seminarium 190306 på Spiran i Sikeå kyrkstad: Foderproduktion i ett förändrat klimat. Anne-Maj Gustavsson, SLU; Hur klimatförändringarna kan påverka vallodlingen och vad vi kan göra för att motverka de negativa effekterna och nyttja de fördelar som kan uppstå. Rolf Spörndly, SLU; Alternativa foderstater som kan bli aktuella när vädret ställer till problem med grovfoderskörden, inte minst med torkan säsongen 2018 i färskt minne. • Fältvandringar med inriktning på vall under veckorna 22 och 23. Fältvandringarna genomfördes hos Kulbäckslidens lantbruk, Vindeln, Antonssons lantbruk, Bureå och hos Mileja lantbruk, Kusmark. Temat för fältvandringarna var teknik för insädd och skörd, samt nyheter från vallforskningen. Från Jordbruksverket medverkade Christer Johansson. Även gödsling och sorter diskuterades. • Valldag 190812 hos Baars på Eskilsbäck. Per-Anders Andersson och Kristina Eriksson från Lantmännen medverkade. • Dräneringsdag 190927 i Hökmark. 	<p>Samarbete med Länsstyrelsen inom ramen för Greppa näringen. Fodercentralen och Lantmännen sponsrade lunch och fika, samt lokal. Deltagarantalet var 29.</p> <p>Arrangör: Länsstyrelsen inom ramen för Greppa näringen med vallföreningen som medarrangör. Fältvandringarna samlade totalt 59 deltagare. Lantmännen och Fodercentralen delade på ansvaret för fika.</p> <p>Samarrangemang med Lantmännen. Fältvandringen samlade många intresserade deltagare, ca 35 personer.</p> <p>Samarrangemang med Länsstyrelsen (Greppa näringen). 25 st.</p>
Norrbotten	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----

Årsavgiften är 500 kronor.
I avgiften ingår årsavgiften till lokalforeningen på 100 kronor.

Sätt in avgiften på:
Svenska Vallforeningens bankgiro 108-9705

GLÖM INTE ATT Fylla i NAMN OCH ADDRESS (TEXTA)

Ordförande:
Per Rudengren
Vik 1
640 31 MELLÖSA
Tel: 070-674 91 71
per.e.rudengren@teila.com

Sekreterare:
Nilla Nilsdotter-Linde
SLU, VPE
Box 7043, 750 07 UPPSALA
Tel: 018-67 14 31
070-662 74 05
Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se

Kassör:
Lars Jakobsson
Blyberga 526
705 98 LILLKYRKA
Tel: 019-46 81 00
070-648 27 22
lars.blyberga@outlook.com

www.svenskavall.se

2020.01. AB LH Tryck, Ulricehamn 0321-26600

Välkommen
som medlem i
SVENSKA VALLFÖRENINGEN

Kräver Du helhetssyn på grovfoderhanteringen?

Vill Du påverka vallrådgivningens utformning?

Bli medlem i SVENSKA VALLFÖRENINGEN!

Vi verkar för ett lönsamt utnyttjande av grovfoderväxter och bete.

Vi arbetar för att hävda grovfoderodlarnas intressen.

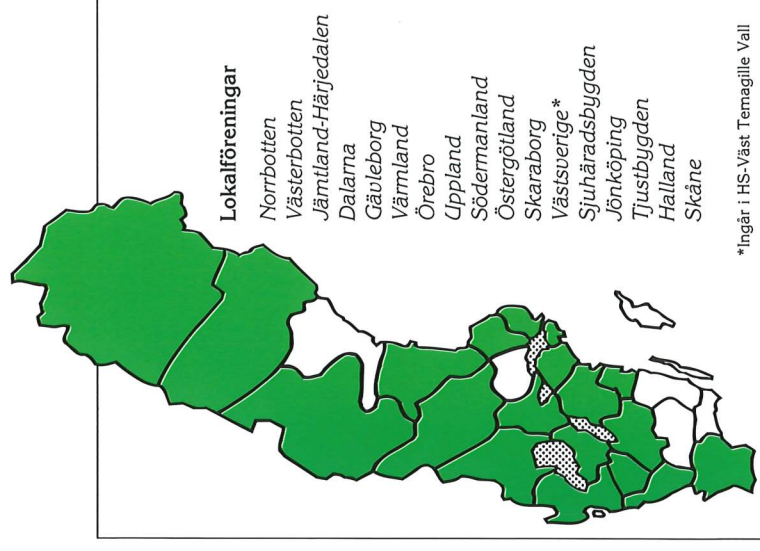
Vi påverkar och stödjer forskning, försök och rådgivning på vallområdet.

Som medlem i Vallföreningen får du:

- inbjudan till lokalföreningarnas valldagar, möten och andra aktiviteter.
- inbjudan till riksföreningens sommarmöte, årsmöte, studiedagar och seminarier.
- kontakt med vallintresserade över hela Sverige.
- valfbrev med senaste nytt på vallfronten, inom landet och internationellt.

Vallföreningen arbetar med:

- Stallgödsel
- Bete
- Optimala grovfodergivor
- Grödornas skötsel, skörd och konservering
- Art- och sortval
- Samordnad rådgivning

*Ingår i HS-Väst Temagille Vall

Heta dagar i Bollnäs

Årets sommarmöte genomfördes under två heta sommar-dagar i juli. Många deltagare och intressanta föredrag och studiebesök gjorde det till en mycket lyckad träff.

Stort intresse

Den 25 juli samlades ett 60-tal vallintresserade från hela landet i Bollnäs. Hela landet var verkligen helt sant denna gång, då vi hade deltagare från Överkalix till Skåne med stor spridning däremellan. Lasse Svensson, som arbetar vid Länsstyrelsen i Gävleborg, hade satt samman ett mycket intressant program. Efter ett stärkande förmiddagsfika på Scandic i Bollnäs åntrade vi bussen för dagens studiebesök.

Foto: Nilla Nilsson-Linde

Per-Åke Perers i Växbo förevisar vall för intresserade deltagare på sommarmötet.

I Växbo finns vallmästarna!

Vårt första besök var hos Per-Åke Perers, som driver Perers lantbruk. Perers lantbruk, som blev vallmästare 2009, har två robotar och vid besöket ungefär 90 mjölkande kor. Gården ligger vackert i det böljande landskapet.Utfodringen består av blandfoder på foderbordet, innehållande 6 kg färdigfoder och 6 kg spannmålskross per ko och dag. Detta utfodras en gång per dag och en Lely foderputtare ser till att korna kan nå fodret hela dygnet. I roboten får de koncentrat. Med 3,3–3,4 mjölkningar i snitt per dygn når man en avkastning på ca 12 000 kg/ECM per ko och år. Vallinsådden görs i vårvete/ärt, som skördas som helsäd vid ett stadium som ger fibrer till gagn för kornas magar.

Foto: Nilla Nilsson-Linde

På Brattsbacka gård i Rengsjö drog det frodiga beståndet av vete/ärt/vicker med vallinsådd i botten till sig mycken uppmärksamhet.

Vicker i Rengsjö

Efter lunch på Växbo krog blev det en stunds bussfärd, något som gav lite svalka när temperaturen utanför nådde 30 grader. Nästa besöksmål var Brattsbacka gård i Rengsjö. Även denna gård ligger mycket vackert och man slås av hur naturskönt Hälsingland är med skogar, sjöar, åkrar och beten i ett landskap med berg och dalar.

Gården drivs av Lars Olov och Karin Bratt tillsammans med barn och anställda. Sammanlagt arbetar nio personer på gården. Familjen är den sjuttonde generationen på gården, imponerande! Produktionen, som drivs ekologiskt, omfattar 140 mjölkkor och totalt 500 nöt. Vi besåg bl.a. det nybyggda ungnötsstallet. Det behövs nya utrymmen för att alla ska få plats! Vid besöket var det dock tomt eftersom alla ungdjur var på bete.

Till företaget hör 1 100 ha skog och 350 ha åker och beten. Växtföljden på gården är femårig med korn eller havre/ärt i renbestånd, insådd i helsäd av korn eller vete/ärt/vicker och

treåriga vallar. Vi som är särskilt intresserade av det som växer, ingen nämnd och ingen glömd, ilade snabbt till vickerblandningen som växte nära gården, och konstaterade att grödan såg mycket bra ut och att även den insådda vallen i botten av beståndet hade potential.

Foto: Nilla Nilsson-Linde

Foto: Lars Ericson

Foto: Nilla Nilsson-Linde

Hos Lasse Larsson på Jon-Jons gård fick vi följa inläggningen av andraskörden i korv.

Genom att lägga nät i korvändarna minskar risken för att vilda och tama djur river sönder ensilageplasten.

Skörd i flygande fläng

På väg tillbaka till hotellet stannade vi till på Jon-Jons lantbruk, den andra vallmästaren i Växbo, utsedd 2016, för att se på hur de körde in andra skörden. De lägger allt i korv och har en Versa bagger ID 912, som sköter inläggningen. Man kan inte undvika att bli imponerad av snabbheten. Eftersom fältet man körde ifrån låg nära gården kom vagnarna tätt, men avlastning och packning gick ändå utan väntetid.

Bad, båt och buffé

Efter återkomsten till hotellet var det många som utnyttjade närheten till sjön Varpen och utan fruktan hoppade i från bryggan. För min del blev det snarare en stillsam klättring ned till vattnet, som var omväxlande varmt och kallt. Skönt var det i alla händelser att svalka sig efter dagens hetta.

På kvällen vankades en båttur med m/s Warpen på just sjön Varpen. Lugnt gled båten över sjön medan vi avnjöt en buffé och diskuterade vallar och annat med nya och gamla vänner.

Logistik, tidsåtgång och markbyten

Förmiddagen på fredagen ägnades åt föredrag. Lasse Larsson och Lasse Svensson berättade om Dataväxt logmaster, som möjliggör en bra uppföljning av arbetet på enskilda fält. Via GPS registreras när man kör in på fältet och när det lämnas. På så sätt får man en bra statistik över tidsåtgången för olika arbetsmoment på ett enskilt fält. Även hur man kör registreras. Lasse L., som kör mycket entreprenad, använder systemet som underlag för att kunna ta rätt betalt för utförda tjänster.

Justin Casimir från RISE berättade om några projekt och bland dem ett program som de utvecklat, med liknande funktioner som Dataväxt logmaster. Han berättade också om ett projekt där man utvecklat ett optimeringsprogram för att bedöma när det kan vara intressant för lantbrukare att byta mark med varandra. Detta var en intressant tanke som kan effektivisera produktionen och minska transporter, men det förutsätter förstås att man kan komma överens om tagen.

Forts. nästa sida

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet
Box 5007, 514 05 LÅNGHEM

En av de största

Janne Hansson och hans son Henrik Rosenqvist kom till hotellet och presenterade sitt, eller egentligen sina eftersom det är flera, företag, där Vallens gård med mjölkproduktion utgör en av delarna. Bland företagen finns också skogs-skötsel och entreprenad. Totalt omsätter deras företag ca 80 miljoner kr/år. Efter lunch tog vi bussen norrut mot Ljusdal för ett besök på plats. Vallens gård brukar 1 360 ha åker, permanenta beten oräknade. I företaget finns 1 100 kor och ca 1 000 ungdjur. I dagsläget levererar de 33–36 ton mjölk per dag från de 18 robotarna. Medelavkastningen ligger f.n. kring 12 400 kg ECM/år.

Odlingen består av 780 ha vall, 380 ha spannmål till mogen skörd, 100 ha grönfoder och 100 ha bete på åker. Den största delen av vallarna skördas tre gånger per säsong. Logistiken är naturligtvis mycket viktig på en gård där åkrarna ligger utspridda över ett stort område, med 4 mil till de som ligger längst bort. Janne berättade hur företaget utvecklats sedan han tog över ursprungsgården i Arbrå. I ett företag av den här storleken uppkommer ständigt nya behov av byggnader, lagringsutrymmen för gödsel och annat. Vid vårt besök pågick bygget av ett nytt stall för ungdjur i Färila, på en av de gårdar man äger. Det var mycket intressant att lyssna till Janne och Henrik samt deras funderingar kring allt från växtodling och mjölkkoraser till företagande och byråkrati. En av de stora utmaningarna för framtiden menade Janne var tillgången på kompetent personal.

Foto: Nilla Nilsson-Linde

Årets sommarmöte hade samlat inte mindre än sex innovativa lantbrukare som intervjuats och presenteras i EU-projektet Inno4Grass; Lasse Larsson, Inge Karlsson, Martin Johansson, Anna Carlsson, Åke Johansson och Thomas Bengtsson.

Hem igen!

På eftermiddagen skildes vi och åkte till våra olika delar av landet. Några kombinerade sommarmötet med lite ledighet. Själv råkade jag ut för att rälsen norr om Timrå böjt sig i hettan, vilket innebar en rundtur till Ånge och Mellansel innan jag nådde Umeå några timmar senare än planerat. Det var det ändå värt när jag fick delta i ett så välplanerat och intressant sommarmöte.

Lars Ericson, ledamot av Svenska Vallföreningens styrelse, tel: 070-564 85 39, e-post: lars.ericson@lansstyrelsen.se

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2019.

Manusstopp	Utgivning
Nr 6 19 sep	18 okt
Nr 7 14 nov	13 dec

Redaktionskommitté: **Nilla Nilsson-Linde**, ansvarig utgivare, tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsson-Linde@slu.se
Gun Bernes, tel: 090-786 87 44, e-post: gun.bernes@slu.se

Redaktion och layout: **Irène Persson**, tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 400 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Årsmöte 13 november 2019

Svenska Vallföreningen anordnar sitt årsmötesseminarium med årsmöte på Ingestadgymnasiet, Småland, **onsdagen den 13 november.**

- Efter glyfosatförbudet – hur bryter vi vallen bäst?
- Gödslingsstrategi till vallen
- Storskalig mjölkproduktion i småskalig bygd

Mer information och kallelse: Svenska Vallbrev 2019:6

Vallkonferens 2020

Boka redan nu 4–5 februari i Uppsala.
Mer information, slu.se/vallkonferens2020

Ettåriga klöverarter och ettåriga rajgräs =

Olssons Frö, Mogatan 6, 254 64 Helsingborg • Tel: 042-25 04 50 • info@olssonsfro.se • www.olssonsfro.se

Snabbt och bra foder

Var rädd om Grovfodret!

Täck plansilo och tub med Secure Covers

Använd fågelnät på rundbalarna

 Lantmännen

● Vallföreningens sommarmöte hölls i år i Hälsingland.

Noggrannhet i alla detaljer är det viktigaste för att uppnå bra grovfoderkvalitet. Det anser Årets vallmästare 2009 och 2016, som i sommar besöktes av Svenska Vallföreningens medlemmar.

Text & foto: Lisbeth Karlsson

Odlare på grönbete i Hälsingland

HÄLSINGLAND. De båda mjölkföretagarna Per-Åke Perers och Lasse Larsson i Växbo var värdar vid Svenska Vallföreningens sommarmöte i Hälsingland. De samarbetar i vallskörden tillsammans med byns tredje mjölkproducent, som även han varit finalist i Årets Vallmästare. Alla tre har valt helt olika strategier för lagring av ensilage - tub, plansilo respektive rundbal - men alla har under många år lyckats hålla hög kvalitet på grovfodret.

- Var väl förberedd, ha maskinerna i ordning och gå verkligen in för att skörda vid rätt tidpunkt, säger Lasse Larsson, Jon Jons gård i Växbo, som blev Årets vallmästare 2016.

Hans kollega, Per-Åke Perers, blev Årets vallmästare 2009.

- Var noggrann genom hela kedjan. Det är stora värden man hanterar inför kommande månaders stallperiod, säger Per-Åke Perers.

Inte långt från Växbo ligger Rengsjö, där familjen Bratt driver Brattbacka gård. Här har de på grund av brist på utsäde testat en ny fröblandning för helsäden, en blandning av vårvete, ärtor och vicker. Som vallinsådd använder de SW Gemini eko 21.

- Vicker var det enda baljväxtfrö vi kunde få tag på. I normala fall använder vi vårvete samt ärtor i helsäden, säger Nils-Olof Bratt.

I ett senare nummer av Husdjur kommer en uppföljning av hur inslaget av vicker faller ut.

PÅ VALLENS GÅRD I Ljusdal bedriver Janne Hansson mjölkproduktion tillsammans med sonen Henrik Rosenqvist i driftbolaget Snatens Lantbruk, vilket är huvudbolaget som inrymmer mjölkproduktionen och två tredjedelar av åkerarealen. Företaget har knappt 1100 kor som mjölkas i 18 robotar. Åkerarealen omfattar totalt 1360 hektar.

Med så mycket djur och areal är logistiken i företaget en viktig del och en stor del av transporterna sköts med hjälp av lastbil. Men att få tag på personal till det är ett bekymmer.

- Vi har lättare att få tag på personal till ladugården än till växtodlingen. Det råder brist på lastbilschaufförer rent allmänt men dessutom är det lite speciellt med ett lantbruk. Det är till exempel inte regelbundna arbetstider och det får många att säga nej tack, säger Janne Hansson.

FLYTGÖDSELHANTERINGEN ÄR ett exempel på hur de arbetar med logistik på Vallens gård. Ingen flytgödsel läggs på efter tredjaskörden utan bara efter första och andra skörd.

- Vi har byggt ut lagringskapaciteten ganska rejält och fortsätter att bygga ut den för att verkligen utnyttja gödseln så optimalt vi kan. Det är ett stort värde i den, men kostnaden är också stor för att sprida den, säger Janne Hansson.

Årsproduktionen av gödsel ligger på cirka 55 000 ton. De har fem satellitbrunnar i dag och kommer att utöka det antalet med på sikt tre brunnar.

- Satellitbrunnarna gör att vi kan utnyttja gödseln bättre, flytta gödseln när vi har tid över och att den finns på rätt plats när vi vill sprida den, säger Henrik Rosenqvist.

● Per-Åke Perers och Lasse Larsson, två Växbobor som båda fått utmärkelsen Årets vallmästare.

Inno4Grass – axplock ur ett EU-projekt om vall och bete

N. Nilsdotter-Linde¹ och A. Carlsson²

¹Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för växtproduktionsekologi, Uppsala ²Skogsgård, Getinge
Korrespondens: nilla.nilsdotter-linde@slu.se

Sammanfattning

Det tar lång tid innan innovationer inom vallodling sprids mellan lantbrukare i Europa – både inom och mellan länder. Ett syfte med EU-projektet Inno4Grass var att förbättra samarbetet mellan forskare, lantbrukare, rådgivare och lärare i olika europeiska länder. Det övergripande målet för projektet, som pågick 2017–2019, var att överbrygga klyftan mellan praktik och forskning för att underlätta att innovativa system för produktiva gräsmarker tillämpas. Projektets långsiktiga mål var att öka lönsamheten för europeiska vallodlare samtidigt som miljövärdena bevaras.

Inno4Grass har bidragit till gränsöverskridande kunskapsinsamling och kunskapsöverföring inom vall- och betesområdet samt stimulerat utbyten och studieresor mellan regioner och länder. Åtta länder med totalt 20 partners har deltagit, varav Sveriges lantbruksuniversitet och Svenska Vallföreningen har representerat Sverige. En viktig uppgift var att lyfta positiva exempel på innovativa lösningar. Projektet har resulterat i en mängd informations- och utbildningsmaterial samt verktyg som finns samlat på projektets hemsida www.inno4grass.eu och i uppslagsverket on-line, www.encyclopediapratensis.eu/. Faktablad om innovativa bönder och metoder samt illustrerande videofilmer har producerats, en lärobok med tillhörande Power-Point-presentationer har utarbetats, konferensdatabasen GrassCOPS har utvecklats, olika beslutsstöd har inventerats och forskningsbehov identifierats. Vidare har ett stort antal möten med deltagare från praktik och akademi genomförts. Slutligen har vallmästartävlingar genomförts i alla projektländerna.

Introduktion

Inom EU:s forsknings- och innovationsprogram, Horizon 2020, finns flera ansatser med syfte att stimulera kontakten mellan forskning och praktik, exempelvis multiaktörsprojekt och tematiska nätverk. Åttio miljarder euro har avsatts för att finansiera denna typ av aktiviteter under perioden 2014–2020. Genomgående för satsningarna är dels innovationer, dels aktörssamverkan för gränsöverskridande kunskapsförmedling och kunskapsöverföring.

Det tar lång tid innan innovationer inom vallodlingen sprids i Europa – både inom och mellan länder. De senaste forskningsresultaten blir inte alltid tillämpade i praktiken då det tar tid innan värdefull kunskap når lantbrukarna. Inte heller sprids information om nyheter som introducerats på gårdsnivå tillräckligt effektivt.

Ett syfte med det tematiska nätverket "Inno4Grass – fler innovationer för hållbar vallproduktion i Europa" var att förbättra samarbetet mellan forskare, lantbrukare, rådgivare och lärare, att överbrygga klyftan mellan forskning och praktik samt säkerställa innovativa system i vallodlingen. Projektet genomfördes under 2017–2019 av 20 lantbrukar- och rådgivarorganisationer samt forsknings- och utbildningsinstitutioner i åtta EU-länder; Tyskland, Belgien, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Polen och Sverige. I de åtta länderna består en stor andel av jordbruksarealen av vall och produktionen av mjölk samt nöt- och lammkött är viktig. Vallodlingen är central för Sveriges jordbruk. Odlingen av vallfoder och bete utgör 54 % av jordbruksmarken och har stor betydelse för både ekonomi och miljö. Svenska aktörer

i projektet är Sveriges lantbruksuniversitet och Svenska Vallföreningen. Syftet med Inno4Grass låg i linje med resultatet från EIP-Agri:s fokusgrupp "Permanent gräsmarker" som identifierade behovet av innovationer och möjliga bidrag från vallen för en lönsam och hållbar mjölk-, nötkreaturs- och fårproduktion i Europa (EIP-Agri Focus Group, 2016). Projektet har finansierats av Horizon 2020 enligt anslagsavtal nr 727368.

Genomförande och resultat

Informationsmaterial om innovativa vall- och betesbönder på Encyclopedia pratensis

En viktig del var att identifiera goda exempel, både sådant som är vetenskapligt prövat och det som behöver studeras mer för att verifieras. Den bärande tanken med projektet var att forskningsresultat ska användas mer i praktiken men också att forskningen bättre än idag ska fånga upp lovande metoder som lantbrukare har testat. Det har också varit angeläget att identifiera viktiga frågor att studera vidare. Projektet har genererat olika produkter för att åskådliggöra de olika goda exemplen, vilka framgår av tabell 1.

I projektets start genomfördes en enkätundersökning för att identifiera drivkrafter och hinder för innovationer (Goliński *et al.*, 2018). Det har totalt gjorts 170 intervjuer med lantbrukare, vilka har genererat lika många faktablad (portraits) som finns på projektets hemsida, www.inno4grass.eu, men också i ett uppslagsverk on-line om vall och bete administrerat av forskningsinstitutet INRA i Frankrike, *Encyclopedia pratensis* www.encyclopediapratensis.eu. En annan del i projektet har varit att karakterisera och analysera de totalt 85 fallstudierna (Huyghe, 2020). De innovativa idéerna rör följande ämnesområden, med flest identifierade innovationsidéer först i listan:

Vallfröblandningar, baljväxter, ovanliga vallväxter och örter – Olika betessystem – Marknadsföring av vallbaserade produkter – Djuruppfödning – Introduktion av automatik i betesdriften (t.ex. mjölkkningsrobotar) – Hötorkning och utfodring – Gödslingsstrategier – Användning av ensilage – Bevattning

Tjugo innovativa vallbönder har intervjuats i Sverige varav 10 har studerats närmare (case studies) för att få fram mer data om bl.a. avkastning och ekonomi. Det gör det lättare att hitta innovationer som skulle passa på andra gårdar och underlättar erfarenhetsutbyte. Fallstudierna är fördelade över hela landet, från Övertorneå i Norrbotten till Knislinge i Skåne och har följande fokus:

- Tre goda vallskördar vid Polcirkeln
- Bättre kväveeffektivitet med gödseln separerad och spridd med matarslang
- Bra protokoll ger koll på partier, åtgång och avkastning av vallen
- Minimala förluster vid inläggning och uttag av ensilage
- Bra bete ger mer mjölk och sparar kostnader
- Multivallskördare ger renare foder och mindre packning
- Utnyttja betet maximalt med rätt kalvningstid
- Koll på partier, mängd och kvalitet i silotornen
- Enkelt fällsystem förbättrar ungdjursbetet
- Bevattning och stallgödsel viktiga hörnstenar i torr bygd

Tabell 1. Informationsmaterial som producerats i Inno4Grass och som finns tillgängliga i *Encyclopedia pratensis* (www.encyclopediapratensis.eu). Filmerna ligger på en YouTube-kanal för Inno4Grass.

Typ av produkt	Beskrivning	Totalt		Från Sverige	
		Antal	Språk	Antal	Språk
<i>Portraits</i>	Tvåsidiga faktablad om innovativa vall- och betesbönder	170	7 språk ¹	20	Eng + Sv
<i>Case studies</i>	Mer omfattande fallstudier av hur innovationerna fungerar och vad som krävs för att de skulle kunna fungera någon annanstans	85	Eng	10	Eng
<i>Technical leaflets</i>	Tvåsidiga faktablad om tekniska innovationer	48	7 språk ¹	6	Eng + Sv
<i>Videos</i>	Lantbrukare presenterar sin innovation på en film som är 3–5 minuter lång	104	7 språk ¹	13	Eng (6) + Sv (13)

¹Engelska, franska, tyska, holländska, polska, italienska och svenska.

Utbildningsmaterial

Inom projektet har ett omfattande undervisningsmaterial tagits fram. Läroboken "Grassland use in Europe – a syllabus for young farmers" omfattar grundläggande avsnitt om vallens arter och dess användning i olika delar av Europa, betesskötsel, hö- och ensilageproduktion, mark- och växtnäringsrelaterade frågor, miljö- och biodiversitetsaspekter på vallen samt gräsbase-erade kvalitetsprodukter. Vidare finns specifika avsnitt för respektive land, där Irland fokuserar på bete, Sverige på ensilage och Italien på hö. Boken finns tillgänglig i tryckt form (Van den Pol-van Dasselaar *et al.*, 2019) men också på *Encyclopedia pratensis*. Där finns även Power-Point-presentationer för respektive land fritt tillgängliga. Materialet kan användas i undervisning på olika nivåer men också som stöd vid studiebesök och utbyten.

Möten mellan praktik och forskning

I Sverige har 13 av de totalt 144 s.k. Practice and science meetings arrangerats där lantbrukare och forskare diskuterat angelägna vallinnovationer, exempelvis vid sommarmöten, fältvandringar, betesutbildningar och seminarier. Mötena har genomförts och analyserats enligt en speciell metodik (Peratoner *et al.*, 2019). För varje möte har det producerats en kort användarvänlig sammanfattning med praktiska rekommendationer enligt ett i förväg definierat format för EIP Agri-möten, s.k. practice abstracts (EIP-Agri, 2019) som finns på *Encyclopedia pratensis*. I Sverige har ofta dessa möten arrangerats av Svenska Vallföreningen. Det finns ett bra samarbete mellan forskare, rådgivare och lantbrukare i Sverige, mycket tack vare SLU och Svenska Vallföreningen, som skickar ut sju nummer av Svenska Vallbrev per år, anordnar både mindre möten och större konferenser samt medverkar i uttagningen av Årets Vallmästare. Här finns därför bra förutsättningarna för att sprida resultaten från Inno4Grass.

Behovsstyrd forskning

Aktuellt forskningsbehov inom vall- och betesområdet har sammanställts via enkäter och intervjuer. Vidare har redan befintlig litteratur identifierats för att besvara en del frågor. Detta delprojekt visar behovet av att inte bara producera forskningsresultat utan även bli bättre på att sprida dem.

Beslutsstöd

En del i projektet har varit att identifiera verktyg och beslutsstöd för att öka lönsamheten i vallodlingen och/eller betesdriften, t.ex. www.agrinet.ie/ och www.vallprognos.se. Resultatet presenteras under fliken One-stop shop på *Encyclopedia pratensis*. Ett exempel på ämnesområde där Sverige har mycket att lära av andra länder är bete. På flera av gårdarna presenteras

bete som en klimatsmart utfordringsmetod. Kunskaperna om produktionsbete är eftersatta inom lantbruket och rådgivningen hos oss.

GrassCOPS – konferensdatabas för vall och bete

En databas, GrassCOPS har utarbetas för litteratur som normalt inte återfinns av sökmotorerna Web of Science eller Google Scholar, <http://grassland.uni-goettingen.de/form/>. Det kan handla om konferensuppsatser och presentationer av olika slag som läggs in och kan hittas via ett sökdordssystem. Länk även till detta verktyg finns på *Encyclopedia pratensis*.

Studieresor och utbyten

Inno4Grass-projektet har planerat och genomfört ett antal utbyten sinsemellan och också flera studieresor med främst lantbrukare och studenter. Exempelvis besökte elva kvinnliga holländska bönder flera av våra innovativa bönder på en studieresa i västra Sverige i början av juli 2019 och olika grupper från flera länder har besökt Irland under projektets gång. Projektets omfattande nätverk kan med fördel utnyttjas även för kommande utbyten.

Vallmästare i åtta länder

I Sverige har tävlingen Årets Vallmästare pågått sedan 2002. I några av de andra länderna har det också funnits liknande tävlingar. SLU har haft ett speciellt ansvar för delprojektet att utse och hylla de mest innovativa lantbrukarna inom vall och bete i respektive projektland. Lantbrukarna kallas föregångare och inspiratörer, de visar möjligheter och sprider framtidstro i sina respektive länder och förser andra lantbrukare med råd, idéer och kunskap om vall och bete. Återkommande vallmästartävlingar har nu etablerats i flera länder. Tävlingarna har varit anpassade till de olika ländernas förutsättningar med olika klimat, odlingsystem och jordtyp. Exempelvis gällde tävlingen bete på Irland, biologisk mångfald i Frankrike och ensilering i Sverige. De svenska pristagarna 2019 var Tore och Per Larsson från Tibro. Alla vinnare hyllades i samband med en konferens inkluderande gårdsbesök i mitten av juni 2019 i Hannover, se www.inno4grass.eu.

Referenser

EIP-Agri (2019) Projektdatabas. <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects>

EIP-Agri Focus Group (2016) Profitability of permanent grassland: Final report. <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/focus-groups/profitability-permanent-grassland>

Goliński P., van den Pol-van Dasselaar A., Golińska B., Paszkowski A., Nilsdotter-Linde N., O'Donovan M., Porqueddu C., Czerwińska A., Delaite B., Bauer A., Florian C., Baste F., Fradin J., Gauder P., de Kort H. och Krause A. (2018) Analysis of innovation brokering systems related to grasslands across Europe. *Grassland Science in Europe* 23, 983–985.

Huyghe C. (2020) Resilience of grassland-based production systems, addressing climatic, environmental and economic issues. Sveriges lantbruksuniversitet. Institutionen för växtproduktionsekologi. Rapport 30 (under tryckning).

Peratoner G., Florian C., Mairhofer F., Baste-Sauvaire F., Bogue F., Carlsson A., Czerwińska A., Delaby L., Delaite B., de Kort H., Fradin J., Jacquet D., Kaemena F., Krause A., Melis R., Nilsdotter-Linde N., Pascarella L., Paszkowski A., Peeters A. och van den Pol-van Dasselaar A. (2019) Effect of training and methodology development on the effectiveness of discussion groups on grassland innovation. *Grassland Science in Europe* 24, 509–511.

Van den Pol-van Dasselaar A., Bastiaansen-Aantjes L.M., Bogue F., O'Donovan M. och Huyghe C. (eds.) (2019) Grassland use in Europe, a syllabus for young farmers. ISBN: 978-2-7592-3145-4. Quae Éditions, 263 pp. <https://www.quae-open.com/produit/123/9782759231461/grassland-use-in-europe> <https://doi.org/10.35690/978-2-7592-3146-1>

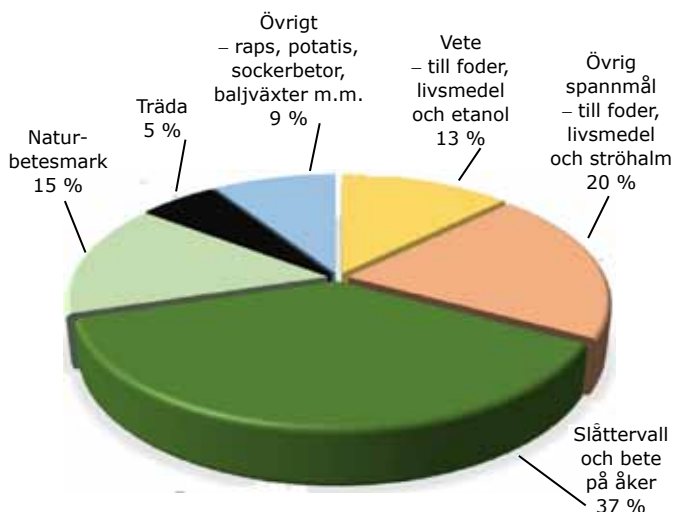
Vall och betesdjur – för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och miljö

Vall på åker och naturbetesmark samt betande djur är nödvändigt för att bevara och förstärka odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster, såsom livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, bördighet och en levande landsbygd.

Naturbetesmarker och vallar är fördelaktiga för klimatet eftersom de tar upp koldioxid ur atmosfären och fastlägger kol i marken, samtidigt som de producerar foder till djuren. För att kunna hålla djur på betesmark under sommaren måste vinterfoder produceras och skördas vid vallodling på åker. Vallarna har avgörande betydelse för markens bördighet och för att kunna skapa bra växtföljder som minskar problem med ogräs och skadegörare samt ökar efterföljande grödors produktion.

Slåttervall, bete på åker och naturbetesmark omfattar cirka hälften av Sveriges jordbruksmark (figur 1). Till skillnad från ettåriga grödor utnyttjar vallen hela odlingssäsongen och växer långt in på hösten för att börja växa igen tidigt på våren. Vall är ingen enskild art, som ärt eller havre, utan består oftast av ett antal olika vallväxter – gräs, baljväxter och örter. Dessa kan kombineras för skilda ändamål såsom bete på åker, slåtter, gröngödsling eller energiproduktion. Oavsett typ av vall och användningsområde har vallen flera egenskaper som är positiva för växtodling, miljö, klimat och försörjningsläge.

De betande djuren har en sofistikerad och ändamålsenlig matsmältning för att omvandla naturresurserna gräs, örter och löv till näringstäta, proteinrika livsmedel som tillsammans med vegetabilier ger en balanserad kost för människor.

Figur 1. Användning av jordbruksmark i Sverige, år 2018 (totalt ca 3,0 milj. ha). Sammanställt av Rolf Spörndly, SLU. Data från Jordbruksstatistisk sammanställning 2019, Jordbruksverket samt Statistiska Centralbyrån.

Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Djur ger högvärdiga livsmedel och ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är produkter och tjänster som naturens ekosystem möjliggör för mänskligheten att använda. Ekosystemtjänsterna är grunden för matproduktion, livsmiljö, välfärd och samhällsekonomi. Begreppet är ett förhållandevis modernt, populärt miljöbegrepp för en gammal sanning. Flertalet av ekosystemtjänsterna är beroende av att det finns aktiva, lönsamma lantbruk som genererar sysselsättning utanför städerna.

En vallbaserad produktion har potential att gynna flera ekosystemtjänster i hela landet. En levande landsbygd med betesmarker, vallodling och djur producerar bra livsmedel och främjar samtidigt biologisk mångfald, markbördighet och kolinlagring. Det öppna landskapet med betande djur är också outhärligt för livskvalitet och för andra viktiga ekosystemtjänster – såsom att synliggöra historiska kulturspår och ge förutsättningar för hästhållning, friluftsliv, rekreation, turism, lärande och hälsa.

Förlorar biologisk mångfald utan bete

Vid beräkning av hur mycket olika livsmedel inverkar på miljön är det viktigt att se till helheten. Klimatpåverkan är inte den enda miljöfrågan som avgör mänsklighetens fortlevnad. Att bibehålla och stärka den biologiska mångfalden är en minst lika stor global utmaning som klimatförändringar.

De svenska naturbetesmarkerna tillhör de artrikaste i världen, och för att bevara denna biologiska mångfald är betesdjuren oersättliga. En mängd marker i Sverige skulle vara igen-vuxna om husdjur inte hävdade dem. En studie¹ vid Sveriges

¹ Spörndly, E. & Glimskär, A. 2018. Betesdjur och betestryck i naturbetesmarker. Sveriges Lantbruksuniversitet. Rapport 297.

Foto: Nilla Nilsson-Linde

lantbruksuniversitet, SLU, visar att 60–70 procent av den undersökta arealen naturbetesmark betades av nötkreatur – av såväl mjölk- som köttar – medan hästar och får betade knappt 10 procent vardera, och övrig mark betades av mer än ett djurslag tillsammans. I studien konstaterades också att betesmarker försvinner oroande snabbt.

Naturbetesmarker – men också bete på åker – utgör livsmiljö för mängder av olika växter, insekter, maskar, svampar och fåglar, vilka alla fyller viktiga funktioner i ekosystem och livsmedelsproduktion. En enda komocka ger under nedbrytningen till växtnäring betingelser för mängder av arter med de mest skiftande uppgifter. Många blommor är helt beroende av djurens bete och tramp. De blommande arterna är i sin tur nödvändiga för pollinerande insekter såsom bin och humlor, vilka är en förutsättning för goda skördar av åkergrödor, frukt och bär. Gräsmarker är också oumbärliga för flera naturliga fiender till skadedjur på åkermarkens grödor. All livsmedelsproduktion hänger ihop i en helhet, och en stor variation av växter, insekter och djur ger bättre fungerande och stabilare ekosystem.

För att kunna bibehålla en kontinuerlig hävd av betesmarker med husdjur måste vinterfoder produceras på slåttervall på åker under växtsäsongen. All vallodling är således betydelsefull och bidrar på olika sätt till den biologiska mångfalden – ett faktum som inte kommer fram så ofta.

”Naturvärdena i dagens odlingslandskap är resultatet av hur det har brukats av människan under flera tusen år. En stor del av våra växt- och djurarter finns i slåtter- och betesmarker samt i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Många av dessa miljöer och äldre jordbruksbyggnader har också kulturhistoriska värden eftersom de ger en bild av hur våra förfäder levde och brukade odlingslandskapet.

Den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna är beroende av ett fortsatt jordbruk, men också av vilka metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för att bevara artrika betesmarker.”

Ur: Riksdagens definition av miljökvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap”.

Vall och bete är klimatsmart

Vall på åker och naturbetesmark tar upp stora mängder koldioxid (CO₂) ur atmosfären och kan öka mullhalten (den organiska kolsubstansen) i jorden. Vallen blir en kolsänka när kolförrådet ökar i marken och binds för lång tid. Vallen har stor potential att bidra till reduktion av de ökande halterna koldioxid i luften – både genom den direkta inlagringen av kol i rötter och mark, men också genom den ökade bördigheten vid högre mullhalt. En god bördighet ökar nämligen produktionen av såväl växande biomassa som rötter och skörderester, vilka i sin tur kan öka kolinlagringen i marken.

Det är mycket svårt att med större noggrannhet direkt mäta årliga förändringar i markens kolförråd. Därför används modeller baserade på långliggande fältförsök och markinventeringsdata som visar förändringar över tid. Idag finns det inte någon allmänt vedertagen kolbalansmodell och skattningarna varierar beroende på modell och andra faktorer – till exempel regionala skillnader, jordart, växtföljd och väderberoende mellanårsvariationer. Rapporterade siffror ska således mer betraktas och användas som trender, än att tolkas som absoluta tal för ett specifikt år.

Naturvårdsverket rapporterar årligen förändringar i kolförrådet till FN:s klimatkonvention (UNFCCC) från betesmark respektive jordbruksmark. Betesmark definieras då som mark vilken väsentligen används till bete och inte regelmässigt plöjs (naturbetesmark). Som jordbruksmark räknas all mark som används till växtodling och regelmässigt plöjs – eller som kan plöjas. Förändringar i kolförrådet beroende på vallodling på åker ingår i beräkningen för jordbruksmark.

Forskning visar att driften av åkermarken har stor betydelse för markens kolförråd, och många studier pågår för att utröna hur man genom olika produktionssystem kan öka kolförråd och bördighet. En studie² vid SLU visar att den svenska jordbruksmarken har fungerat som en kolsänka de senaste två decennierna beroende på ökad areal av fleråriga vallar.

Intensiteten i vallodling påverkar kolinlagringen. Enligt en rapport³ från Jordbruksverket lagras svenska naturbetesmarker i genomsnitt in något mindre än 100 kg kol per hektar och år i mark, träd och buskar. I samma rapport anges att internationella studier visar att kolinlagring gynnas av produktionshöjande åtgärder och kultiverade vallar kan lagra in betydligt mer.

Kolsänka

Marken blir en kolsänka när det sker en kolinlagring, dvs. när kolförrådet ökar, förutsatt att detta kol binds in för en lång tid.

Kolinlagring (dvs. nettofotosyntes) i växande biomassa på åkermark är endast en tillfällig bindning av koldioxid eftersom det mesta av kolet återgår till atmosfären när biomassan bryts ned.

Kolkälla

När marken odlas kan detta leda till att mullhalten, och därmed kolhalten i jorden minskar. Kolet avgår från åkermarken nästan uteslutande i form av koldioxid, men ibland även som metan. Då blir marken en utsläppskälla eller en kolkälla och dess kolförråd minskar.

Ur: Potentialer för jordbruket som kolsänka, SIK-rapport 2012, 850.

² Poeplau, C., Bolinder, M.A., Eriksson, J., Lundblad, M. & Kätterer, T. 2015. Positive trends in organic carbon storage in Swedish agricultural soils. *Biogeosciences* 12, 3241–3251.

³ Jordbruksverket. 2010. Kolinlagring i betesmarker. Rapport 25.

FN:s klimatexpert vill se fler betande köttdjur

– ”Nötkreatur är ett nödvändigt inslag i ett hållbart lantbruk”, säger Annette Cowie som är en av huvudförfattarna bakom den senaste IPCC-rapporten [FN:s klimatpanels rapport].

I rapporten lyfter Annette Cowie fram att jordbruksmarkens potential som kolinlagrare måste tillvaratas i kampen mot klimatförändringen.

– ”När det finns djur i odlingsystemet så underlättar det för lantbrukaren att sluta kretsloppet. Betesdjur ger näring till marken och mularna håller ogräs i schack. Det minskar behovet av både ogräsbekämpning och jordbearbetning med plog”.

Ur: www.landlantbruk.se/lantbruk/fns-klimatexpert-vill-se-fler-betande-kottdjur [2019-10-26]

Vall ger miljövänlig växtodling

Vallen är mycket viktig för att kunna skapa goda växtföljder och öka bördigheten. Den har ett stort förfruktsvärde, och ökar avkastningen i efterföljande gröda jämfört med en växtföljd med enbart ettåriga grödor. På många gårdar har varken vall odlats eller stallgödsel tillförts på flera decennier. På dessa marker finns det stor risk för att mullhalt och bördighet minskar.

I dag har många jordar problem med markpackning och dålig struktur. Avsaknad av fleråriga vallar i växtföljden kan vara en av orsakerna till detta. Vallväxterna har ett djupt rotsystem, en del arter har rötter som kan gå djupt ner i alven, vilken på sikt luckras upp.

Vallen konkurrerar bra med ogräs, och de flesta vallar odlas helt utan användning av kemiska bekämpningsmedel. Vid slåtter missgynnas de flesta ogräs.

Till skillnad från ettåriga grödor där jorden årligen bearbetas, behöver vallen endast bearbetas vid anläggning och vallbrott, vilket i regel sker vart tredje till vart fjärde år. Vallarna ger generellt också mindre utsläpp av lustgas än ettåriga grödor som kvävegödslas och kräver jordbearbetning.

Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Vall och bete tar till vara resurser

Jordarten har stor betydelse för vad som kan odlas. Det är endast en mindre del av svenska jordar som lämpar sig för odling av grönsaker, örter och bönor. Det är naturligtvis angeläget att utnyttja dessa goda jordars potential för att producera viktiga vegetabilier – men också för dessa grödor har växtföljd med inslag av vall stor betydelse.

Det är viktigt för miljö och klimat att vi tar tillvara naturresursen åker på lämpligaste sätt. Slåttervall och bete på åker utnyttjar oftast mark som inte lämpar sig för övervägande spannmålsproduktion eller andra ettåriga grödor. Vall och betesdjur dominerar därför i skogs- och mellanbygder.

Naturbetesmarker utgör stora arealer som inte kan brukas alls för livsmedelsproduktion utan betande djur. Det är först via kött och mjölk som vi kan få livsmedel från dessa marker.

Förutom jordart begränsar även läget i vårt avlånga land vad som är möjligt att producera. Vall går dock att odla på alla jordarter, och det är en gröda som utvecklas väl även i de norra delarna av landet. Tack vare gynnsamma temperatur- och ljusförhållanden får vallfodret i Sverige högt energiinnehåll. Sveriges läge och jordar har gjort att vi i årtusenden varit beroende av animalier för att överleva.

Foto: Anna Carlsson

Djurens gödsel viktig i kretsloppet

Med djurhållning och betesdrift sker en ständig återföring av växtnäring till marken. En flerårig vall med djupt rotsystem kan även omfördela viss växtnäring från djupa lager upp till matjorden. En stor del av vallfodrets innehåll av fosfor och kalium återfinns i stallgödseln. Genom att sprida gödseln till vallen kan man få en effektiv näringstillförsel och cirkulering i ett fungerande kretslopp.

Vallen ger möjlighet att sprida gödsel i växande gröda, vilket minskar risken för växtnäringsförluster. På minussidan finns risken för ammoniakavgång vid spridning av flytgödsel och urin till vall. Kvävet i stallgödseln finns både i organisk form och som ammoniumkväve. Det organiska kvävet blir upptagbart på sikt och förbättrar därmed markens kvävelevererande förmåga. Ammoniumkvävet är direkt upptagbart för växterna, men avgår också mycket lätt till atmosfären. Optimal väderlek vid spridning är mulet väder med efterföljande regn. Genom att använda och utveckla tekniken med släpplangsspridare och myllningsaggregat kan ammoniakavgången ytterligare reduceras.

Utveckling av teknik för lönsam rötning av stallgödsel till biogas – även i mindre anläggningar – kan ge reducerade utsläpp av kväve och metan samt bidra till en effektiv resursanvändning.

Mindre läckage och mer näring

Genom att odla vallar med baljväxter kan man få in nytt kväve i systemet tack vare biologisk kvävefixering. Därigenom minskar behovet av handelsgödsel.

Vall är den gröda som orsakar det minsta läckaget av kväve. Genom att den till skillnad från stråsåd, som slutar sitt kväveupptag redan i juli/augusti, finns kvar och tar upp kväve sent på hösten tömmer den näst intill marken på utlakningsbart kväve. Grovt räknat brukar man säga att en flerårig slåttervall som gödslas måttligt halverar utlakningen av kväve jämfört med stråsåd. Vallar med stor andel baljväxter läcker mer än rena gräsvallar, men även en vall med mycket baljväxter ger betydligt mindre kväveläckage än en ettårig gröda. Flerårig vall kan utnyttja växttillgängligt kväve effektivare än andra jordbruksgrödor. Ett välutvecklat rotsystem och lång växtperiod möjliggör detta.

Det ur miljösynpunkt mest kritiska momentet i vallodling är då vallen bryts. Därför är det viktigt att satsa på långliggande vallar i god produktion. När vallen ska plöjas upp är valet av tidpunkt viktigt för att minska risken för kväveläckage. Mängden återstående grönmassa vid vallbrottet har stor betydelse för hur stor utlakningen blir. Att skörda vallen innan vallbrottet är en effektiv metod att minska läckaget. Flera andra faktorer såsom vallens sammansättning, förhållandet mellan klöver och gräs samt växtmaterialets ålder har också betydelse för växtnäringens frigörelse. En efterföljande gröda med hösträps är det mest effektiva sättet att ta tillvara det tillgängliga kvävet.

Fosfor utlakas inte från åkern på samma sätt som kväve, då mycket är bundet till markens partiklar. Fosfor förloras därför från åkern när matjorden eroderar, till exempel vid snösmältning eller häftiga regn. Ett av de mest effektiva sätten att hindra erosion är att ha marken bevuxen med en grässvål.

Foto: Anette Hohner

För tolv år sedan försvann betande djur från den högra sidan, som innan dess betades likt den vänstra sidan.

Foto: Nilla Nilsdötter-Linde

Vall och djur är värdefulla resurser

Vallodling och djurhållning är förutsättningar för ett aktivt brukande i stora delar av landet, för en levande landsbygd och för många ekosystemtjänster. Betande djur är en förutsättning för en rik biologisk mångfald och för att bevara många hotade arter. När antalet nötkreatur minskar och jordbruksmarken inte brukas och skördas aktivt växer den relativt snabbt igen. Den främsta orsaken till en minskad biologisk mångfald i landskapet är idag igenväxning⁴. Det är också viktigt att vi på bästa sätt använder det som produceras – såsom mjölkprodukter och kött. Om vi skulle hålla djur i lantbruket bara för att använda deras gödsel till växtodlingen och tillgodogöra oss deras viktiga miljöjänster, skulle en stor mängd högvärdiga livsmedel behöva kasseras. Det vore varken klimatsmart eller ekonomiskt hållbart. Vallodling och betesdjur är därför värdefulla tillgångar i ekosystemet – det är naturresurser att vårda och värna.

⁴ Artdatabanken, 2015, Sveriges lantbruksuniversitet.

”Jag brukade säga åt mina studenter: Tänk på kon som den bästa kemiska industri som går att få. Den tar förnybara råvaror, gör mjölk och bygger ett nytt exemplar när den åldras.”

Nationalekonom Paul Romer, 2018 års nobelpristagare i ekonomi, som fick priset för sin forskning kring innovation och klimat.

Ur: ”Snillen spekulerar”, SVT1 2018-12-18.

Sammanfattning

Vall på åker, naturbetesmark och betande djur är viktiga. De ger

- odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster
- högvärdiga livsmedel
- biologisk mångfald och bördighet
- en levande landsbygd

Naturbetesmarker och vall är klimatsmart. De

- tar upp koldioxid ur atmosfären
- fastlägger kol i marken
- producerar foder till djuren under sommaren och för vinterns behov

Vallarna har avgörande betydelse för

- markens bördighet
- att kunna skapa bra växtföljder och få mindre ogräs och skadegörare
- att öka efterföljande gröders produktion

Lisbeth Larsson, agr.dr., Tibro
larssonlisbeth52@gmail.com

Svenska Vallföreningen är en kunskapsförening inom områdena vall, grovfoder och bete. Det finns ca 2 000 medlemmar över hela Sverige.

Lantbrukare, rådgivare, forskare och alla andra intresserade av ämnesområdet är välkomna som medlemmar i Svenska Vallföreningen.

Läs mer på www.svenskavall.se

Vall och betesdjur – för livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och miljö

Svenska Vallföreningen har vid sitt årsmöte 13 november 2019 gett ut en publikation som förklarar fördelarna med vall och betesdjur. Den fyra sidor långa skriften är ett kunskapsunderlag som kan ha en funktion i debatten om animalieproduktion och ge bättre kännedom om rollen för vall och betesdjur i livsmedelsproduktionen, landskapet och miljön.

”Vall på åker och naturbetesmark samt betande djur är nödvändigt för att bevara och förstärka odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster, såsom livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, bördighet och en levande landsbygd.

Naturbetesmarker och vallar är fördelaktiga för klimatet eftersom de tar upp koldioxid ur atmosfären och fastlägger kol i marken, samtidigt som de producerar foder till djuren. För att kunna hålla djur på betesmark under sommaren måste vinterfoder produceras och skördas vid vallodling på åker. Vallarna har avgörande betydelse för markens bördighet och för att kunna skapa bra växtföljder som minskar problem med ogräs och skadegörare samt ökar efterföljande gröders produktion.”

Svenska Vallföreningen är en ideell kunskapsförening inom områdena vall, grovfoder och bete, som verkar för en lönsam och hållbar produktion samt påverkar och stödjer forskning, försök och rådgivning och anordnar möten och konferenser för lantbrukare, rådgivare och forskare.

Anna Carlsson, lantbrukare, ordförande Svenska Vallföreningen, carlsson@skogsgard.se, 0709-70 12 06

Nilla Nilsson-Linde, forskare SLU, sekreterare Svenska Vallföreningen, Nilla.Nilsson-Linde@slu.se, 070-662 74 05

Länk till publikationen på Svenska Vallföreningens hemsida: www.svenskavall.se

Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Foto: Nilla Nilsson-Linde